

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Eva Huláková, DiS.

**SPECIFIKA VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKYNĚ S DOWNOVÝM
SYNDROMEM V BĚŽNÉ ZŠ**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, s využitím pouze citovaných literárních pramenů, dalších informací a elektronických zdrojů.

V Olomouci dne

16. 01. 2021

Poděkování

Děkuji Mgr. Zdeňce Kozákové, DiS., Ph.D. za odborné metodické vedení mé bakalářské práce, věcné připomínky, ochotu, čas a pomoc při realizaci.

Obsah	
Úvod	5
Teoretická část	7
1 Žák s Downovým syndromem	7
1. 1 Legislativní úprava vzdělávacího systému	9
1. 2 Předškolní a základní vzdělávání žáků s Downovým syndromem	12
1. 3 Etiologie Downova syndromu	15
2 Inkluzivní vzdělávání	17
2. 1 Vymezení inkluze	17
2. 2 Podmínky inkluze žáků s Downovým syndromem	18
2. 3 Školní poradenské služby pro osoby s Downovým syndromem	19
Praktická část	23
3 Metodologická východiska	23
3. 1 Cíl práce	23
3. 2 Použité metody	23
3. 3 Charakteristika místa šetření	25
4 Prezentace výsledků	27
4. 1 Případová studie žákyně s Downovým syndromem	27
4. 1. 1 Rodinná a lékařská anamnéza	27
4. 1. 2 Historie vzdělávání žákyně v ZŠ	29
4. 1. 3 Závěry z hodnocení předmětů za 1. pololetí	30
4. 1. 4 Závěry z hodnocení předmětů za 2. pololetí	32
4. 2 Edukace žákyně s Downovým syndromem v 7. třídě ZŠ	32
4. 3 Rozhovor s matkou žákyně a asistentkou pedagoga	34
4. 4 Závěry šetření	35
4. 5 Diskuse a doporučení do praxe	37
4. 6 Etické aspekty a limity výzkumu	38
Závěr	40
Seznam použitých zdrojů	42
Elektronické zdroje	44
Seznam zkratk	47
Seznam příloh	48
Přílohy	
Anotace	

Úvod

„Při realizaci výchovně-vzdělávacího procesu u dětí s mentálním postižením je třeba zohledňovat určitá specifika, jimiž se jedinci s mentálním postižením vyznačují. V tomto smyslu lze aplikovat pravidlo, že čím těžší stupeň mentálního postižení je u dítěte diagnostikován, tím více je u něho narušen proces vnímání, myšlení, paměti, řeči atp.“ (Bendová, Zíkl, 2011, s. 18)

Tématem bakalářské práce je inkluzivní vzdělávání žákyně s Downovým syndromem, která je v sedmém ročníku běžné základní školy. Všeobecně je vzdělávání žáků se středně těžkým a těžkým mentálním postižením v běžných základních školách diskutovaným tématem.

V bakalářské práci jde především o to, popsat průběh vzdělávání žákyně s Downovým syndromem v 7. ročníku běžné základní školy. Dívka má podporu asistenta pedagoga. Konkrétně se jedná o žákyni s diagnostikovaným Downovým syndromem. Práce se snaží přiblížit možnosti jejího vzdělávání, osobního rozvoje a popsat způsob edukace. Dále také zjistit postoj zainteresovaných osob k inkluzi žákyně – matky a asistentky pedagoga. Charakterizovat úroveň nabytých vědomostí. V současnosti mají žáci s tímto typem postižení možnost vzdělávat se v základní škole speciální nebo v běžné základní škole formou inkluze. Toto rozhodnutí je na rodičích, přičemž mají možnost využít rad odborníků ze Speciálně pedagogického centra (dále jen SPC), Rané péče, ale i speciálních pedagogů v základní škole (dále jen ZŠ). V běžných základních školách je žákům umožněno vzdělávat se s intaktními vrstevníky a přejímat vzorce chování, které pomáhají k lepšímu začlenění do kolektivu a následně i do společnosti.

Ve sledovaném ročníku došlo k uzavření škol a žákyně se poprvé ve svém životě vzdělávala distanční formou. Jak výuka probíhala a její klady a zápory jsou v této práci také zmíněny.

Po teoretickém popsání souvislostí, se bakalářská práce věnuje názornému příkladu inkluze, a to pomocí kvalitativního výzkumu s technikou případové studie a pozorování. Případová studie pojednává o žákyni s Downovým syndromem, která je po ukončení předškolního vzdělávání vyučována v běžné základní škole Nedvědice. Zde se účastní edukačního procesu spolu s ostatními žáky ve čtvrté třídě. Studuje však sedmý ročník. Součástí podpůrných opatření je i asistentka pedagoga (AP). U žákyně jsou v maximální možné míře respektovány speciální vzdělávací potřeby a multisenzoriální přístup. Konkrétně se práce zaměřuje na období sedmého stupně běžné ZŠ. Po souhlasu rodiče, který o žákyni pečuje a souhlasu školy, mohou pracovat s dokumenty souvisejícími se vzděláváním a zdravotním stavem. Pomocí techniky pozorování a rozhovorů je popsáno začlenění žákyně

do třídy v základní škole v Nedvědici. Popsat průběh vzdělávání žákyně s Downovým syndromem v sedmém ročníku běžné základní školy je hlavním cílem bakalářské práce.

Teoretická část

„Společná výchova a výuka žáků klade na pedagogy nové úkoly. Předpokladem pro úspěšnou integraci je, aby také učitelé základní školy disponovali základními speciálněpedagogickými znalostmi...“ (Vítová, 2006, s. 179)

1 Žák s Downovým syndromem

Žákyně běžné základní školy, která je zkoumána v praktické části, má diagnostikovaný Downův syndrom, neboli trisomie 21. chromozomu. Bývá označována jako nejčastější vrozená anomálie. Dochází k ní obvykle již při oplodnění vajíčka spermií. V prvotní buňce zůstane jeden chromozom navíc a následně se buňky dělí již se stejnou vadou. Jen ve velmi málo procentech případů dochází k této anomálii až při pozdějším buněčném dělení. Jádru buňky člověka obsahuje 46 chromozomů, které jsou uspořádány v párech. 23 chromozomů pochází od otce, 23 od matky. Jedinci s Downovým syndromem mají 22 párů chromozomů a jednu trojici. Vyšší predikce Downova syndromu stupá s věkem matky. Obecně se uvádí, že u žen nad 40 let je to 1:100. Z tohoto důvodu se u těhotných žen nad 35 let provádí biochemické vyšetření (triple test) a genetické vyšetření (odběr plodové vody). Triple testy se podstupují mezi 15 až 22 týdnem těhotenství. Rysy Downova syndromu jsou viditelné již po narození. Jsou to např. sešikmené oči, hyperflexibilita, větší jazyk, odchylky na boltcích a prstech... (www.galenus.cz, [online]).

„Vrozený syndrom, například Downův syndrom, patří k poruchám, které jsou zřejmé hned po narození. Vzniká důsledkem abnormálního vývoje plodu.“ (Selikowitz, 2005, s. 37).

Downův syndrom se vyskytuje po mnohá staletí ve všech světových kulturách. Například Aztékové považovali takové jedince za mimořádné až svaté. Chovali je v úctě a vážnosti. Pravděpodobně nejstarší archeologický nálezy o Downově syndromu je saská lebka ze 7. století. John Langdon Down, anglický lékař, jako první v r. 1855 popsal společné znaky, proto tento syndrom nese jeho jméno. V roce 1959 bylo ztrojení chromozomu 21 označeno za příčinu Downova syndromu. Typickými příznaky jsou plochý a široký obličej, nižší postava, kloubní hypermobilita, již zmiňované šikmo posazené oči a větší jazyk, malá ústa, uši se zúženými zvukovody, krátký krk i končetiny, zvětšený prostor mezi palcem a ukazováčkem. Tito jedinci mají schopnost porozumět, ale hůře se vyjadřují. Výjimkou není autismus, poruchy sluchu, vidění, stejně tak i riziko epileptických záchvatů. (srovnání Selikowitz, 2005. <https://cs.wikipedia.org>, [online]).

„Děti s Downovým syndromem se také vyvíjejí různým tempem... Vývoj dětí se dá docela dobře přirovnat k autům jedoucím po silnici. Normální dítě jede po silnici

postupného získávání dovedností průměrnou rychlostí. Dítě s Downovým syndromem jede po stejné silnici a s přibývajícím věkem získává určité dovednosti. Protože ale jede pomaleji, dojde do určitého stadia vývoje v pozdějším věku než normální dítě a setrvá tam déle.“ (Selikowitz, 2005, s. 55).

Nejčastější problémy v edukačním procesu dětí s Downovým syndromem:

- značně pomalejší tempo učení
- problémy s hrubou a jemnou motorikou – snížené svalové napětí, kratší a méně obratné prsty
- ztížené prostorové vidění, v jehož důsledku se dostavuje pocit nejistoty na nerovných površích, při chůzi ze schodů a v hodinách TV
- problémy se sluchem spojené s krátkodobou sluchovou pamětí
- problémy se zrakem – obvykle se snadno vyřeší brýlovou korekcí
- problémy s vnímáním času
- snížená schopnost koncentrace, snadno se nechají rozptýlit
- problémy s řečí a mluvením, což současně znamená i zpomalení kognitivního vývoje, receptivní schopnosti převažují nad expresivními
- tvrdohlavé jednání, paličatost
- útěky nebo schovávání se

(Halder, 2004)

Problémy v edukačním procesu dětí s Downovým syndromem nemusí mít jednoznačnou příčinu, obvykle to spíše bývá kombinace více faktorů současně. Některé souvisí se zdravotním a tělesným stavem. Jiné mají původ v sociálních problémech, výslovnosti, učení. Do zdravotních problémů řadíme hypotonii, celkovou tělesnou kondici, sluchové a zrakové obtíže. Je ověřeným faktem, že děti s Downovým syndromem se učí pomaleji, než intaktní vrstevníci.

S tímto aspektem je třeba při vzdělávacím procesu počítat. Krátkodobá sluchová paměť přímo ovlivňuje vývoj řeči. Tyto děti nejsou schopny udržet v paměti delší texty a cizí výrazy. Reprodukují pak pouze začátky nebo konce toho, co jim bylo řečeno. Pokud se snaží udržet celý obsah sdělení, může docházet k přetěžování s následnou poruchou koncentrace. Proto je důležité využívat vizuální podněty k lepšímu zapamatování. Děti s Downovým syndromem mívají dobrou zrakovou paměť. Zrakovou podporu a praktický způsob výuky

je dobré využít ve všech fázích procesu učení. Stejně tak i nápodobu. Vzhledem k nízké schopnosti koncentrace se doporučuje úkol rozdělit na jednotlivé dílčí části. Disponují malou schopností vnímat čas. Vhodnější je spojit časový úsek nebo den s určitou činností. Tato činnost však nesmí být, i když výjimečně, nahrazena jinou činností. Následkem je zneklidnění a znejistění. Chápání času se tím naruší. (Halder, 2004)

1.1 Legislativní úprava vzdělávacího systému

V České republice jsou žáci vzdělávání podle zákona č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání – školský zákon. *„Tento zákon upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova (dále jen "vzdělávání") uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.“* (<http://www.msmt.cz>, [online]).

V § 2 se zákon věnuje vymezení zásad a cílů vzdělávání. K těmto zásadám patří rovný přístup ve vzdělávání – tzn. bez diskriminace z hlediska barvy pleti, národnosti, náboženství, etnického původu, majetku atd. Každý člověk má právo na vzdělání, a to bezplatně. Ve všech stupních vzdělávacího procesu ovšem musí být zohledněny individuální potřeby. Do cílů vzdělávání se také řadí rozvoj osobnosti po stránce mravní, sociální, duchovní a poznávací. Cílem vzdělávání je podpora vlastní jedincovy touhy po poznání, informacích. V ideálním případě zůstává na celý život. Účelem vzdělávání je vést k pochopení lidských práv a svobod. K pochopení státu a demokracie. Napomáhá uplatnit znalosti o životním prostředí, světových kulturních hodnotách a tradicích. Neméně významným cílem je, aby jedinec dokončil všeobecné či odborné vzdělání. (<http://zakony.centrum.cz>, [online])

Další paragraf je § 16, který se věnuje podpoře a vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Mezi tyto osoby řadíme osoby se zdravotním postižením mentálním, tělesným, zrakovým sluchovým, vadou řeči, souběžným postižením s více vadami, autismem a vývojovou poruchou chování nebo učení. (<http://zakony.centrum.cz>, [online]) *„Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo*

na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.“ (<http://www.msmt.cz>, [online])

§ 16 upravuje činnost školského poradenského zařízení, které poskytuje pomoc dětem, žákům, studentům a jejich zákonným zástupcům. Výsledkem poradenské pomoci jsou pak zejména zprávy a doporučení. (<http://zakony.centrum.cz>, [online])

V § 18 je upraveno vzdělávání dle individuálního vzdělávacího plánu (IVP). IVP povoluje ředitel školy na základě žádosti zákonného zástupce žáka, na doporučení školského poradenského zařízení. Především pro žáka individuálně či skupinově integrovaného. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) stanovilo vyhláškou výčet a účel podpůrných opatření, které rozčlenilo do pěti stupňů. Dále tento paragraf stanovuje postup školy a školského zařízení před přiznáním podpůrných opatření včetně organizace poskytování podpůrných opatření. Ministerstvo stanovilo vyhláškou podmínky pro využití asistenta pedagoga, pravidla jeho činnosti, podmínky působení, stejně tak i náležitosti IVP. (<http://zakony.centrum.cz>, [online])

V § 40 je upraveno plnění povinné školní docházky. Sem se řadí individuální vzdělávání žáka uskutečňované bez pravidelné účasti ve vyučování a vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením. (<http://zakony.centrum.cz>, [online])

§ 42 vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením – krajský úřad místně příslušný trvalému pobytu dítěte stanoví se souhlasem zákonného zástupce dítěte způsob vzdělávání, který odpovídá duševním a fyzickým možnostem dítěte, a to s doporučujícím posouzením odborného lékaře a školského poradenského zařízení. (<http://zakony.centrum.cz> [online])

§ 48 popisuje vzdělávání žáků se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami a autismem.

Průběh základního vzdělávání upravuje § 49. S písemným souhlasem zákonného zástupce, doporučením školského poradenského zařízení může ředitel školy převést žáka se zdravotním postižením do vzdělávacího programu základního vzdělávání. S tímto přechodem nedílně souvisí i rozdíly mezi vzdělávacími programy a organizační změny. O změnách informuje ředitel zákonné zástupce, současně školu na přijetí tohoto žáka připraví. (<http://zakony.centrum.cz>, [online])

Dalším důležitým legislativním východiskem je vyhláška č.27/2016 Sb. Pojednává o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Zde § 2 popisuje všech pět stupňů podpůrných opatření. Podpůrná opatření prvního stupně představují minimální úpravu metod i organizaci ve vzdělávání. Nemají normovanou finanční náročnost. Podpůrná opatření druhého až pátého stupně jsou poskytována na základě doporučení školského

poradenského zařízení, s informovaným souhlasem zákonného zástupce nebo zletilého žáka. Mohou být poskytována samostatně nebo v kombinaci různých druhů a stupňů. Vždy v souladu se zajištěním speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Konkrétní druh podpůrného patření lze poskytnout žákovi nebo studentovi pouze v jednom stupni. (<http://www.msmt.cz>, [online])

§ 3 pojednává o individuálním vzdělávacím plánu žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Zpracovává se na základě doporučení školského poradenského zařízení na žádost zákonného zástupce nebo zletilého žáka. V IVP jsou uvedeny informace o úpravách obsahu vzdělávání žáka, časovém, obsahovém rozvržení. Metody a formy výuky, včetně hodnocení žáka. Škola má povinnost seznámit s IVP všechny vyučující žáka. Školské poradenské zařízení spolu se školou sleduje a vyhodnocuje naplňování IVP. Zpětnou vazbu pak poskytuje žákovi nebo jeho zákonnému zástupci. (<http://www.msmt.cz>, [online])

§ 5 upravuje poskytnutí asistenta pedagoga při vzdělávání žáka či žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Asistent pedagoga napomáhá při realizaci vzdělávání. Podporuje samostatnost a aktivní začlenění žáka do všech činností konaných ve škole v rámci vzdělávání. Asistent pedagoga, jehož činnost je stanovena předpoklady v § 20 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících, zajišťuje zejména přímou pedagogickou činnosti při vzdělávání a výchově dle stanovených postupů podle pokynů pedagoga. Podporuje žáka v dosahování vzdělávacích cílů. Jeden žáků nemůže mít současně více než jedno podpůrné opatření spočívající ve využití asistenta pedagoga. Asistent pedagoga může poskytovat podporu nejvýše 4 žákům ve třídě, oddělení nebo studijní skupině. (<http://zakony.centrum.cz> [online])

§ 10 hovoří o podrobnostech k poskytování podpůrných opatření prvního stupně školou. Tato podpůrná opatření škola průběžně vyhodnocuje. Nejpozději však po třech měsících od zahájení poskytování vyhodnotí, zda vedou k naplnění stanovených cílů. Není-li tomu tak, doporučí škola využití školského poradenského zařízení. Škola je oprávněna zpracovat plán pedagogické podpory, který zahrnuje popis obtíží, speciální vzdělávací potřeby žáka, podpůrná opatření, způsob naplňování a vyhodnocování plánu. Působení dalších osob po dobu pobytu žáka ve škole, zejména osobního asistenta, se umožní na základě vyjádření školského poradenského zařízení. (<http://www.msmt.cz>, [online])

V § 17 se píše o organizaci vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními. Je dáno, že ve třídě, oddělení nebo studijní skupině může být vzděláváno nejvýše 5 žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s přiznanými podpůrnými opatřeními druhého až pátého stupně. Avšak počet žáků s těmito potřebami nesmí přesáhnout jednu třetinu žáků ve třídě, oddělení nebo studijní skupině. (<http://www.msmt.cz>, [online])

Příloha č. 1 k vyhlášce č. 27/2016 Sb. popisuje členění a přehled podpůrných opatření, včetně pravidel pro jejich uplatňování. Jsou zde vyčtena podpůrná opatření, jako činnost asistenta pedagoga, činnost speciálního pedagoga, školního speciálního pedagoga, školního psychologa, pedagogická intervence, předmět speciálně pedagogické péče, speciální učebnice, pomůcky, ale i kompenzační pomůcky. (<http://www.msmt.cz>, [online])

1.2 Předškolní a základní vzdělávání žáků s Downovým syndromem

„Strategie vzdělávání 2020 je klíčovým dokumentem a zároveň podmínkou pro čerpání prostředků z Evropské unie. Dokument obsahuje tři klíčové priority. Tou první je snižování nerovnosti ve vzdělávání. Druhou je podpora kvalitní výuky učitele, s čímž souvisí dokončení a zavedení kariérního systému či posílení kvalitní výuky budoucích pedagogů na vysokých školách. Třetí prioritou je odpovědné a efektivní řízení vzdělávacího systému“ (www.msmt.cz, [online]).

V ČR je možnost vzdělávání a výchovy pro děti s mentálním postižením zajištěna pomocí institucí, které jsou tvořeny mateřskou školou speciální, základní školou praktickou, přípravným stupněm základní školy speciální, základní školou speciální. V rámci inkluze mohou děti s mentálním postižením navštěvovat také běžné mateřské školy a základní školy.

Předškolní výchova a vzdělávání

Mateřská škola (MŠ) a mateřská škola speciální zřízena podle § 16 odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb.

Jedinci se speciálními vzdělávacími potřebami se vzdělávají na základě vyhlášky č. 72/2005 Sb., v mateřských školách a v mateřských školách speciálních. Vzdělání se realizuje dle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Programy zdůrazňují klíčové kompetence, provázanost s vzdělávacím obsahem. Kladou důraz na uplatnění dovedností a vědomostí v praktickém životě. Formulují očekávanou úroveň vzdělání absolventů jednotlivých etap vzdělávání. Podporují pedagogickou autonomii škol. Vzdělávací obsah je zde propojený celek členěný na oblasti pomocné. (srovnání Valenta, Müller, 2013. www.zakonyprolidi.cz, [online])

K řádné integraci dětí s mentálním postižením je třeba splnit několik podmínek:

- klidné, příjemné a podnětné prostředí
- nižší počet dětí ve třídě
- přítomnost asistenta pedagoga
- využití vhodných kompenzačních pomůcek

- využití dalších podmínek podle druhu a stupně postižení

V mateřských školách speciálních je organizace obdobná jako v běžné mateřské škole, Navíc plní funkci diagnostickou, reedukační, kompenzační, rehabilitační a terapeuticko - formativní. Někdy také může plnit funkci respitní. Kapacita třídy v Mateřské škole je 24 dětí. V případě dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami, kterému byl přiznán třetí stupeň podpory, z důvodu mentálního postižení, povoluje vyhláška kapacitu třídy maximálně 22 dětí (Vyhláška MŠMT č.14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání). (srovnání Valenta, Müller, 2013. Švarcová, 2006)

Přípravný stupeň základní školy speciální

„Před začátkem povinné školní docházky může dítě s mentálním postižením navštěvovat ještě přípravný stupeň ZŠ speciální, který je sice součástí ZŠ speciální, ale nepočítá se do školní docházky a slouží dětem se středně těžkým, těžkým, hlubokým mentálním postižením, kombinovaným postižením nebo autismem jako příprava na další docházku do školy. Dítě ho může navštěvovat od pěti let do zahájení povinné školní docházky. Počet žáků ve třídě je snížen na čtyři až šest dětí (§ 48a školského zákona).“ (www.clanky.rvp.cz, [online]. Přípravný stupeň základní školy speciální je určen pro žáky se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, autismem, žáky se souběžným postižením a více vadami. Jedinci zařazení do přípravného stupně nezískávají vysvědčení, ale osvědčení o absolvování příslušného ročníku. Příprava na budoucí vzdělání zde respektuje vývojové zvláštnosti jednotlivých žáků. Po ukončení přípravy rozhoduje zákonný zástupce o formě dalšího vzdělání. Může zvolit individuální nebo skupinovou integraci. Dále také vzdělání v základní škole speciální (ZŠS).

Základní vzdělání

Základní vzdělávání pro děti s mentálním postižením může být uskutečněno formou inkluze v běžných ZŠ. Zákonný zástupce dle zvážení a doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ) může zvolit také základní školu praktickou nebo ZŠS.

Vzdělávání žáků na ZŠS je organizováno dle Rámcového vzdělávacího plánu (RVP) ZŠS. Vedení je směřováno k osvojení základních hygienických návyků, sebeobsluže, rozvoji komunikačních schopností. Učí se spolupracovat s blízkými osobami. Vzdělávání žáků v této formě školy vyžaduje vhodné podmínky. Nízký počet žáků ve třídě, uzpůsobení individuálním potřebám, speciální učebnice, sešity i upravený pracovní rozvrh. Tento typ školy neposkytuje základní vzdělání, ale základy vzdělání. Organizačně vychází ze dvou stupňů v délce deseti ročníků. První stupeň zahrnuje 1. - 6. ročník, druhý stupeň 7. - 10. ročník.

V základní škole praktické se žáci vzdělávají dle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (RVP ZV LMP). Do popředí staví především praktické činnosti – práce na zahradě, v kuchyni, s keramikou či textiliemi. Hojně využívají kompenzační a rehabilitační pomůcky, individuální přístup a speciálně pedagogické prostředky. Žáky vedou k osvojení základních hygienických návyků a sebeobsluže. Rozvíjejí komunikační schopnosti a učí spolupráci s blízkými osobami. Platí zde devítiletá školní docházka. Žák ukončí vzdělání nejdéle v tom školním roce, ve kterém dosáhne sedmnácti let věku. Škola je členěna do dvou stupňů – 1. - 5. ročník a 6. - 9. ročník. (Valenta, Michalík, Lečbych, 2012).

Z hlediska zákona má žák právo na vzdělávání ve spádové škole. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami upravuje vyhláška MŠMT o vzdělávání žáků, dětí a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných č. 73/2005 Sb. Vzdělávání se uskutečňuje pomocí podpůrných opatření.

Podpůrná opatření

Definuje zákon č. 564/2004, vyhláškou č. 27/2016 sb. Stanovuje pět stupňů podpůrných opatření. První stupeň určuje Školní poradenské pracoviště (ŠPP), druhý až pátý stupeň PPP nebo SPC. Podpůrná opatření prvního stupně financuje škola. Druhý až pátý stupeň podpory je realizován dle doporučení ŠPZ nebo PPP. Finanční podpora je poskytována individuálně každému žákovi. (Michalík, 2015)

„(1) Podpůrná opatření prvního stupně představují minimální úpravu metod, organizace a hodnocení vzdělávání a jsou poskytována žákovi, u kterého se projevuje potřeba úprav ve vzdělávání nebo školských službách a zapojení v kolektivu. Podpůrná opatření prvního stupně nemají normovanou finanční náročnost.

(2) Pokud by k naplnění vzdělávacích potřeb žáka nepostačovalo poskytování podpůrných opatření prvního stupně, doporučí škola nebo školské zařízení (dále jen „škola“) žákovi využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení za účelem posouzení jeho speciálních vzdělávacích potřeb.

(3) Podpůrná opatření druhého až pátého stupně se poskytují na základě doporučení školského poradenského zařízení a s informovaným souhlasem zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka.

(4) Podpůrná opatření se poskytují samostatně nebo v kombinacích různých druhů a stupňů v souladu se zjištěnými speciálními vzdělávacími potřebami žáka. Konkrétní druh podpůrného opatření lze poskytovat pouze v jednom stupni.“ (www.epravo.cz, [online]).

Na základě doporučení Školního poradenského pracoviště vypracuje škola pro žáka s mentálním postižením individuální vzdělávací plán. Obsahuje údaje o úpravách obsahu vzdělávání žáka, metodách, formách, hodnocení, v neposlední řadě také očekávané výstupy. ŠPZ může žákovi doporučit podpůrné opatření ve formě asistenta pedagoga. Ten pak napomáhá při vzdělávání žáka, podporuje samostatnost a aktivní zapojení ve třídě. V běžné základní škole se žáci s mentálním postižením nevzdělávají dle Rámcového vzdělávacího plánu, ale podle RVP ZV. § 16 odst. 9 školského zákona upravuje zřízení školy, třídy, skupiny a oddělení pro žáky s mentálním, tělesným sluchový a zrakovým postižením. Dále žáky se závažnými poruchami řeči, chování, autismem a souběžným postižením více vadami. O zařazení žáka rozhoduje ředitel školy na základě žádosti žáka (pokud je zletilý a způsobilý), případně zákonného zástupce, dle doporučení ŠPZ. V těchto třídách nebo studijních skupinách nelze vzdělávat žáky bez mentálního postižení. (www.msmt.cz, [online]).

1.3 Etiologie Downova syndromu

„V případě Downova syndromu „přebývá“ 21. chromozom. Každá buňka osoby s Downovým syndromem tedy obsahuje tři 21. chromozomy (namísto obvyklých dvou). Proto se Downův syndrom označuje také jako trizomie (ztrojení) 21. chromozomu, zkráceně trizomie 21. Běžná zdravá lidská buňka obsahuje 46 chromozomů ve 23 párech, zatímco buňka dítěte s Downovým syndromem má chromozomů dohromady 47. Nadbytečný 21. chromozom bývá nejčastěji volně přítomen v buněčném jádře (asi 95 % případů Downova syndromu tzv. nondisjunkce). Ve zbylých 4 % případů Downova syndromu se jedná o tzv. translokaci, kdy se nadbytečná část 21. chromozomu připojí k jinému chromozomu (nejčastěji k 14. chromozomu).“ (<http://www.downsyndrom.cz/>, [online])

Z výše uvedeného textu vyplývá, že Downův syndrom nemá ve většině případů svůj původ v dědičnosti, rizikové chování matky v těhotenství ani v prostředí a způsobu jejího života. Jedná se o odlišnou stavbu buněk, kterou nelze ovlivnit. Výskyt tohoto postižení lze považovat za genetickou ruletu. Poslední výzkumy poukazují na jednu z hlavních příčin - věk matky nad 35 let a otcové starší 55 let. Screeningové testy mohou v těhotenství odhalit možnost ohrožení trisomií 21. Potvrdit nebo vyvrátit lze amniocentézou (odběr plodové vody) nebo jinými diagnostickými vyšetřeními, které určí procentuální míru ohrožení. V důsledku zjištěných hodnot se mohou rodiče dobrovolně rozhodnout, jaký bude další vývoj. (Švarcová, 2006)

Podle způsobu vzniku lze rozlišit tyto formy Downova syndromu:

1) Trisomie 21 chromozomu (nondisjunkce = prostá trisomie) – dle MKN Q90.0

Nejčastěji se vyskytující forma (93-95% narozených dětí). Při oplodnění vajíčka dojde ze strany jednoho z rodičů k předání dvou 21. chromozomů, místo obvyklého jednoho.

2) Mozaicismus (mitotická nondisjunkce = mozaiková forma) – dle MKN Q90.1

Výskyt bývá spíše ojedinělý, asi u 1 - 3 % dětí s diagnózou Downův syndrom. U mozaikové formy nejsou trisomií postiženy všechny buňky, ale pouze některé. Proto se udává v procentech. S ohledem na procentuální zastoupení mohou mít tito jedinci méně nápadné příznaky. V některých buňkách se vyskytuje 46 a v jiných 47 chromozomů.

3) Translokace – dle MKN Q90.2

Dědičná forma vyskytující se asi u 4 % dětí s Downovým syndromem. Nejde o nadbytečnost celého chromozomu 21. Pouze dochází k odlomení jedné části, která se spojí s jiným chromozomem (translokace). Čímž dojde ke splynutí v jeden. U těchto případů může jedinec působit zdravě, ale má zdvojený chromozom 21. Informace je nesena v genetickém základu, který ovlivní budoucí potomky. Věk matky u translokace nehraje roli.

4) Nespecifikovaný Downův syndrom – dle MKN Q90.9

U tohoto typu nelze přesně specifikovat příčinu.

(srovnání <http://downuv-syndrom.blogspot.com> , [online], <https://mediately.co/cz>, [online])

Fyziognomie a symptomy Downova syndromu

Některé rysy jsou, díky genetické predispozici, jedincům s Downovým syndromem vlastní. Hlava bývá menší, obličej kulatý. Nedostatečně vyvinuty obličejové kosti a malý nos. Oční víčka úzká, šikmá, což způsobuje výrazně šikmá oční řasa (bilaterální epikantus). To je důvod, proč oči působí sešikmeným dojmem. Uši i ústa bývají malá, naopak jazyk velký. Ústní dutina může být zúžená, v jejímž důsledku dochází k chybnému postavení zubů. Jazyk často vyčnívá z úst ven díky svalové hypotonii. V určitých případech se také objevuje zvětšené srdce a srdeční vady. Krk bývá široký a mohutný. Lidé s trisomií 21 disponují malými, silnými chodidly, horními končetinami a volnými klouby. Někteří jedinci projevují slabý svalový tonus a zhoršenou koordinaci. V dopívání dochází ke zlepšení. Průměrně dorůstají výšky 135-162 cm. U dětí se často vyskytují smyslové vady – krátkozrakost, dalekozrakost, strabismus nebo nedoslýchavost. Výše popsané symptomy apriory nelze očekávat u všech dětí s trisomií 21. Vždy je nutné každého jedince posuzovat individuálně. (Švarcová, 2006).

„Tyto specifické rysy nejsou nutně přítomny u všech dětí s Downovým syndromem a nejsou u všech z nich vyjádřeny ve stejné míře. Naproti tomu mnohé z nich se vyskytují i u dětí, které Downův syndrom nemají.“ (Švarcová, 2006, s. 141, 142)

2 Inkluzivní vzdělávání

„Cílem této transformace je vytvoření demokratické a humánní školy, která by poskytovala všem členům společnosti stejné šance na dosažení odpovídajícího stupně vzdělání. Zajišťuje každému občanovi uplatnění práva na rozvoj svých individuálních předpokladů.“ (Pipeková, 1998, s. 15)

2.1 Vymezení inkluze

Inkluzí je myšleno společné vzdělávání všech žáků a studentů souběžně s těmi, kteří mají speciální vzdělávací potřeby. Každý má právo být zapojen do vzdělávacího procesu, bez ohledu na jejich kulturní, sociální nebo zdravotní znevýhodnění. Pedagogové respektují speciální vzdělávací potřeby žáků a studentů. (www.inkluze.cz)

„Inkluzivní vzdělávání vychází z požadavku přizpůsobení edukačního prostředí žákům. V takovém prostředí lze pracovat s heterogenní skupinou žáků a akceptovat tak různorodost pohlaví, etnicity, kultury, jazyka, sociálního prostředí, popř. věku; lze také pracovat s různou úrovní předpokladů včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami či mimořádným nadáním. Inkluzivní vzdělávání dává možnost vytvoření školy pro všechny.“

(<http://www.nuv.cz>, [online])

Slovo inkluze pochází z latinského výrazu inclusion (zapojení, začlenění). Z pedagogického hlediska lze rozlišit inkluzivní vzdělávání a inkluzivní školu. Inkluzivní vzdělávání jako takové mění současný pohled na vzdělávání žáků. Konkrétně pak na selhání při vzdělávání, ke kterému došlo v důsledku nerespektování individuálních potřeb. Inkluzivní školou je myšlena taková škola, která plně vychází vstříc všem žákům. Chápe individuální potřeby. Pedagogové využívají podpůrná opatření v podobě asistenta pedagoga nebo osobní asistentky. Kombinace různých výukových metod, redukce učiva, zařazení předmětu speciálně pedagogické péče apod. Hlavním cílem je poskytnout podnětnou a odpovídající výuku. Škola odpovídá za poskytování vyváženého učiva včetně dodržování principů inkluzivního vzdělávání. Lze říci, že inkluze usiluje o propojení dvou, na jednu stranu různých, na druhou velice podobných, světů. Každé dítě je individualita a má své potřeby. Dle toho by k němu také mělo být přistupováno. Základ celého procesu inkluze tvoří oboustranný respekt. Tak jako by měl pedagog respektovat dítě, mělo by dítě respektovat pedagoga. Nedílnou součástí začlenění je vzájemná spolupráce s vrstevníky. Přiznání individuality a respektu dítěti znamená

uznávání vlastní osobnosti a potřeb. Ne však bez stanovených hranic. I dítě musí respektovat, že existuje určitý řád a pravidla, která musí dodržovat. Bez vzájemných interakcí a vstřícného přístupu všech zúčastněných stran nelze dojít úspěšně do cíle. (srov. Valenta, Müller, 2013. Tomická, Švingalová, 2002)

2.2 Podmínky inkluze žákyně s Downovým syndromem

Podmínkami inkluze jsou myšleny takové podmínky, které musí škola nebo jiné výchovně-vzdělávací instituce splnit, aby žákyně s Downovým syndromem mohla být plnohodnotně zařazena, vzdělávána a vychovávána. Základ staví na znalostech zdravotního stavu, osobnostní a rodinné anamnézy. Spolu s dalšími nutnými informacemi, dle nichž bude příslušné zařízení postupovat. Vše již před vstupem žákyně do základní školy. Dítě s Downovým syndromem pravděpodobně již prošlo před vstupem do ZŠ ranou péčí. Případně SPC v součinnosti s předškolním vzděláváním. Zákonný zástupce má možnost zvolit základní vzdělávání v běžné ZŠ nebo ZŠ speciální. V běžné ZŠ vzdělávání žákyně s Downovým syndromem probíhá pomocí podpůrných opatření v podobě IVP a asistent pedagoga. Konečné roční výstupy mohou být dle inteligenčního pásma stanoveny na minimum. V běžné ZŠ vyhláška č 72/2005 umožňuje vzdělávat dívku dle RVP ZŠS. Je důležité, aby třídní učitel vnímal žákyni individuálně, respektoval podpůrná opatření a vyučovací metody. (srov. Franiok, 2007, Selikowitz, 2005, Hájková, Strnadová, 2010)

V metodách výuky preferuje především:

- **princip individuálního přístupu** – respektování potřeb dítěte, širší nabídka činností a různou náročností, respektování vlastního tempa žákyně
- **princip diferenciac** - rozhodnout, kde žákyně potřebuje podporu, jaké pomůcky k dané činnosti zvládne nejlépe využít. Vše s cílem maximalizovat efektivitu vzdělávacího procesu. Vyučující musí brát v úvahu částečnou nesamostatnost dívky s mentálním postižením. Nemůže pracovat sama, potřebuje oporu pedagoga, asistenta nebo spolužáků. Další důležitý bod ke zvážení tvoří obsah úkolů, dostatečný časový limit pro zvládnutí, ale i způsob vedení výuky včetně pozitivně motivované zpětné vazby. (srov. Metodický portál [online], Vítková, 2003, Franiok, 2007)

„Pokud hovoříme o diferencovaném vyučování, máme na mysli vyučování, při kterém přizpůsobujeme obsah, metody, formy vzdělávání a řízení výchovně-vzdělávacího procesu skupinám žáků anebo jednotlivci tak, aby byl vyučovací proces co nejefektivnější.“ (<https://digifolio.rvp.cz>, [online])

Speciálněpedagogické přístupy by měly být respektovány dalšími pedagogickými pracovníky. Jako doporučení při vzdělávání žákyně s Downovým syndromem lze brát snížený počet žáků ve třídě. V současných podmínkách školství je to nadstandardní požadavek. Při hodnocení znalostí žákyně musí být brán zřetel na stupeň postižení, možné přidružené poruchy a úroveň mentálních schopností. Se svolením vedení školy, lze využít možnost slovního hodnocení. Úkol třídního učitele přímo souvisí s nalezením činnosti nebo výukového předmětu. Cílená motivace spolu s osobní aktivitou může vést k lepším výsledkům. Co se týká školních výstupů – musí být postaveny dosažitelně. V opačném případě je nutné, i v průběhu školního roku, výstupy upravit.

K dalším povinnostem školy patří spolupráce s rodiči, poradenskými pracovišti případně úprava školního prostředí. Pro běžné žáky může být přítomnost žákyně s Downovým syndromem z počátku matoucí nebo zvláštní. Vzájemná kooperace však pozitivně působí na obě strany.

Problém nastává při nepochopení žákyně ze strany učitele. Nerespektování osobnostních rysů, negativní projevy chování dávat za příčinu nevychovanosti. Nepřikládat váhu zdravotnímu znevýhodnění. Odmítavý přístup učitele může mít za následek neurotizaci dívky, nechuť navštěvovat výchovně-vzdělávací zařízení. Další vzdělávání pedagogických pracovníků, které je realizováno kurzy a semináři v oboru speciální pedagogiky, by však mělo takovýmito situacím předcházet. Problémy ze strany žákyně mohou nastat při udržení pozornosti. Snadno se rozptýlí hlukem nebo jinou souběžně probíhající aktivitou ve třídě. Aktivního soustředění je schopna maximálně 20 minut. Z tohoto důvodu by měly být do výuky žákyni, v určitých časových intervalech, vkládány odpočinkové prvky. Zde je nutná přítomnost asistenta pedagoga.

Zásadní uvědomění staví na potřebě vhodného, klidného a podnětného, které žákyně s Downovým syndromem potřebuje pro své vzdělávání. Zjištění názorných pomůcek, dílen a podpurných programů. Potřebuje delší čas na vstřípení informací, dostatečné opakování a procvičování. Samozřejmostí pozitivně otevřený vztah k asistentce pedagoga. (srovnání Franiok, 2007, Langer, 1996, Vítek, Vítková, 2010)

2.3 Školní poradenské služby pro osoby s Downovým syndromem

Do systému poradenství ve školství řadíme ŠPZ a ŠPP. Obě zřízené na základě školského zákona §116 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

„Poradenské služby poskytují také střediska výchovné péče (SVP). Ta zatím status školského poradenského zařízení nemají – jsou součástí zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, která jsou vymezena zákonem č. 109/2002 Sb. o výkonu o ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.“ (www.http://www.nuv.cz, [online])

Poradenská pracoviště poskytují intervence, konzultace, ale také podávají informace, spolupracují se školou a rodinou. V neposlední řadě zapůjčují pomůcky. Podpora je poskytována dětem, žákům, studentům a jejich zákonným zástupcům, pedagogům, dalším pedagogickým pracovníkům, veřejnosti. Školské poradenské služby jsou zajišťovány školním metodikem prevence, výchovným poradce, školním speciálním pedagogem a školním psychologem. Ředitel školy odpovídá za poskytování poradenských služeb, stejně tak za vytvoření preventivního programu školy a zajištění výchovného poradenství. Týmová spolupráce tvoří základní pilíř kvalitního fungování celého systému poradenství. (srov. Valenta, Müller, 2013)

Z hlediska náplně práce lze pedagogické pracovníky rozdělit:

- konzultační tým – pracovníci, kteří se podílejí na poskytování poradenských služeb ve škole, tj. třídní učitel, pedagog pro přípravu Školního vzdělávacího programu (ŠVP) a ostatní pracovníci
- poradenští pracovníci školy, tj. školní metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog nebo školní speciální pedagog

System lze rozdělit na základní body:

1. školní úroveň – školské poradenské pracoviště je zřízeno přímo v budovách škol, pracovníci tohoto zařízení jsou tedy v pravidelném kontaktu s klienty, mohou pružně působit v rámci své práce

2. mimo školní úroveň – sem řadíme školská poradenská zařízení, do kterých lze zahrnout pedagogicko-psychologickou poradnu (PPP) a speciálně pedagogické centrum. Dále odbory sociálně-právní ochrany dítěte, ty jsou součástí sociálních odborů jednotlivých obcí.

- **Školní poradenské pracoviště**

„Ředitel školy zabezpečuje poskytování poradenských služeb ve škole školním poradenským pracovištěm, ve kterém působí výchovný poradce a školní metodik prevence, kteří spolupracují zejména s třídními učiteli, případně s dalšími pedagogickými pracovníky školy. Poskytování poradenských služeb ve škole je také zajišťováno i školním psychologem a školním speciálním pedagogem.“ (https:// http://www.inkluzevpraxi.cz, [online]).

Řídí se vyhláškou 72/2005 sb. Škola zajišťuje poradenské služby v takovém rozsahu, který odpovídá počtu žáků a jejich vzdělávacím potřebám. Je povinností školy se zaměřit především na poskytování podpůrných opatření pro žáky, kteří mají speciálně vzdělávací potřeby, sledovat a vyhodnocovat podpůrná opatření. Dále sem řadíme prevenci školní úspěšnosti, kariérové poradenství, podporu žáků nadaných a žáků sociálně znevýhodněných. Škola spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními a zákonnými zástupci. Poradenské služby ve škole zajišťuje školní psycholog, školní speciální pedagog, výchovný poradce a školní metodik prevence.

výchovný poradce: „*Výchovný poradce se věnuje zejména kariérovému poradenství, u vycházejících žáků zajišťuje předprofesní a profesní přípravu, organizuje exkurze do škol či do firem. Průběžně eviduje dokumentaci problémových žáků, neomluvené absence, svolává a řídí výchovné komise, spolupracuje s rodiči, sociálním odborem, soudy, mediační a probační službou a lékaři.*“ ([www.http://www.nuv.cz](http://www.nuv.cz), [online])

Výchovný poradce vede záznamy v písemné formě, dle nichž dokládá opatření, která byla žákům navržena a realizována. Řeší vztahy mezi žáky, školou a rodiči. Poskytuje poradenství pro rodiče. Navrhuje další postupy a řešení, případně pomoc specializovaných poradenských zařízení.

školní metodik prevence: řeší prevenci sociálně patologických jevů (násilí, šikana, alkoholismus, drogová závislost, zneužívání návykových látek, prostituci a další). Jeho úkolem je vytvoření preventivního programu školy.

školní psycholog: působí na škole dle možností školy. Není však samozřejmostí, aby každá škola měla k dispozici služby psychologa. Školní psycholog pracuje nejen s žáky, rodiči, ale také pedagogickým sborem a odborníky z jiných zařízení – pedagogicko-psychologická poradna, SPC, lékaři, sociálními pracovníky atd. Také se podílí na vytváření Programu pedagogicko-psychologického poradenství ve škole.

školní speciální pedagog: jeho hlavní náplň práce tvoří depistáž žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, diagnostika a celková intervenční činnost. Pedagogům, asistentům, rodičům doporučuje ideální individuální přístupy k žákům. Navrhuje individuální vzdělávací plány, které zahrnují pomůcky a úpravu obsahu vzdělávání.

„*Škola zajistí prostorové podmínky pro poskytování poradenských služeb tak, aby nedocházelo ke kolizi se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, protože školní speciální pedagog pracuje s daty důvěrnými a zejména citlivými.*“ (<https://wiki.rvp.cz>, [online])

- **Pedagogicko-psychologické poradny (PPP)**

Zajišťují odbornou psychologickou, speciálně pedagogickou pomoc dětem, rodičům a učitelům na školách. Specializují se na speciálně-pedagogickou diagnostiku, intervenční činnost, metodické vedení pracovníků ve školství, pořádání vzdělávacích přednášek, kurzů v oblasti psychologie, poradenství a speciální pedagogiky. Pro širokou, ale i odbornou veřejnost. Zjišťují školní zralost a doporučují odklad nebo nástup školní docházky, vedou děti se specifickými poruchami učení pomocí nápravných technik. Nabízí pomoc při řešení osobních a profesních problémů žáků a studentů.

- **Speciálně pedagogická centra (SPC)**

Poskytuje bezplatnou poradenskou činnost dětem, žákům, studentům se zdravotním postižením, jejich zákonným zástupcům, školským poradenským zařízením a školám. *„Jednotlivá speciálně pedagogická centra jsou zřizována pro klienty s různými druhy zdravotního postižení. Bud' mohou zabezpečovat poradenské služby pouze pro klienty s jedním zdravotním postižením anebo svíce druhy postižení.“* (<http://www.inkluze.upol.cz>, [online])

Žák nebo jeho zákonný zástupce poskytuje písemný souhlas s poskytováním poradenských služeb. Hlavním cílem je vést klienta od nejranějšího věku do ukončení školní docházky. SPC poskytuje depistáž, evidenci dětí a mládeže, diagnostiku. Hodnotí vhodnost zařazení žáka a jeho školní úspěšnost, zapůjčuje pomůcky (rehabilitační a kompenzační), odbornou literaturu, napomáhá při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu a integraci. Nabízí speciální činnosti pro osoby s mentálním postižením, jako jsou realizace vývojového screeningu, rozvoj jemné a hrubé motoriky, podpora logopedické péče, nácvik čtení a psaní, rozvoj grafomotoriky, různé terapie apod. (<http://www.nuv.cz>, [online])

- **Střediska výchovné péče (SVP)**

„Jejich cílem je předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dětí nebo narušení jejich zdravého vývoje, zmírňovat, nebo odstraňovat příčiny nebo důsledky již rozvinutých poruch chování a negativních jevů v sociálním vývoji a přispívat ke zdravému osobnostnímu rozvoji dětí.“ ([www.http://www.nuv.cz](http://www.nuv.cz), [online])

SVP doplňují a spolupracují s ostatními školskými poradenskými zařízeními a pracovišti. Klienty jsou děti a žáci od věku 3 let do ukončení přípravy na povolání, nejdéle však do věku 26 let. Poskytují odbornou pomoc, konzultace, informace pedagogickým pracovníkům v oblast výchovy a vzdělávání dětí, které jsou ohroženy rizikem poruch chování nebo sociálního vyloučení. Střediska výchovné péče existují ve formě ambulantní, stacionární a internátní. Od roku 1991 jsou SVP součástí sítě školských zařízení. (Valenta, Müller, 2013)

Praktická část

Praktická část práce pojednává o metodách výzkumu, dílčích cílech a hlavním cíli. Je zde popsáno místo edukace žákyně, stejně jako způsob vzdělávání, předměty a časová dotace jednotlivých předmětů.

3 Metodologická východiska

„*Metodou se rozumí objektivní a korektní způsob/y, umožňující nalezení nebo objasnění poznatků/principů/zákonitostí, vedoucích k lepšímu poznání daného objektu.*“ (<https://www.eduin.cz>, [online])

3.1 Cíl práce

HLAVNÍ CÍL: hlavním cílem bakalářské práce je popsat průběh vzdělávání žákyně s Downovým syndromem v sedmém ročníku běžné základní školy.

DÍLČÍ CÍLE

- a) prozkoumat a popsat prostředí, ve kterém je žákyně integrována
- b) zjistit úhly pohledu účastníků integrace – matky žákyně a asistentky pedagoga
- c) popsat a objasnit kroky nutné k integraci do běžné ZŠ – z hlediska dokumentace

Jednotlivé kroky dílčích cílů – prozkoumání prostředí, rozhovory s přímými účastníky podílejícími se na vzdělávání žákyně a studium dokumentace vedly k dostatečnému sběru informací. Následně byly plnohodnotně využity pro splnění hlavního cíle.

3.2 Použité metody

V práci je využito metod případové studie, kvalitativního výzkumu, rozhovoru v polostrukturované formě, pozorování a analýzy dokumentů.

K DOSAŽENÍ CÍLE JE VYUŽITO METOD:

- pozorování žákyně ve vyučování
- pozorování pedagogických pracovníků a asistentky pedagoga ve vyučovacích hodinách při práci s integrovanou žákyní
- analýza dostupných dokumentů
- polostrukturovaný rozhovor s asistentkou pedagoga a matkou žákyně
- kvalitativní výzkum – technika případové studie

„*Vědecké pozorování je definováno jako technika sběru informací založená na zaměřeném, systematickém a organizovaném sledování smyslově vnímatelných projevů aktuálního stavu prvků, aspektů, fenoménů atd., které jsou objektem zkoumání.*“ (Reichel, 2009, s. 94)

„Analýzy dokumentů mohou mít obě podoby – kvalitativní i kvantitativní. Je to opět spojeno s mírou standardizace přístupu a za vcelku dobrou analogii může sloužit například pozorování....“ (Reichel, 2009, s. 129)

Technika dlouhodobého pozorování a analýza dokumentů jsou zde využity jako aplikační varianty výzkumného šetření. Z konkrétních vědeckých technik sběru informací je v práci zvoleno nestandardizované pozorování, které umožňuje pozorovat žákyni ve školním prostředí. Stejně tak i chování vyučujících, spolužáků a asistentky pedagoga k integrované žákyni.

Při analýze dokumentů práce využívá dostupných dokumentací k integrované žákyni. Konkrétně klasifikace, učební plány, individuální vzdělávací plán, zpráva ze speciálně pedagogické poradny, slovní hodnocení, učebnice pro žáky, sešity a pracovní listy. Dále také lékařské zprávy z ambulantních vyšetření. Vše samozřejmě v souladu s obecným nařízením Úřadu pro ochranu osobních údajů (GDPR).

„Polostrukturovaná varianta interview v zásadě kombinuje výhody a minimalizuje nevýhody obou krajních forem rozhovoru, tj. volného, nestrukturovaného a strukturovaného.“ (Reichel, 2009, s. 112)

Polostrukturovaný rozhovor je tzv. rozhovor částečně řízený pomocí návodu. Témata otázek jsou předem stanovena, pořadí otázek je volné. Důležité je navození příjemné atmosféry s dotazovaným a umožnění získání podrobnějších informací (viz příloha č. 1 a 2). (Reichel, 2009)

Výhodou jsou předem připravené otázky. Není nutné dodržet pořadí. V případě potřeby lze využít možnost konkrétního doptávání. Lze tak pružně reagovat na získané informace. Tato forma je v práci použita především z důvodu možnosti pracovat s otázkami na základě vlastního uvážení a aktuální situace.

„Případové studie v pedagogickém výzkumu často nemívají výzkumný účel, bývají zaměřené diagnosticky a na základě rozpoznatelné diagnózy se stanoví edukační proces. Předpokládá se, že důkladným prozkoumáním jednoho případu lépe porozumíme jiný podobným případům.“ (Skutil, 2001, s. 109)

Výzkumná část bakalářské práce se zaměřuje na zpracování případové studie žákyně sedmého ročníku s Downovým syndromem, která je vzdělávána na běžné základní škole. Tato škola se nachází v Nedvědicí a umožnila žákyni vzdělávat se s intaktními vrstevníky. Dívka žije v domácnosti jako jedináček se svou matkou samoživitelkou. I to je jeden z důvodů, proč se matka rozhodla zařadit dívku do běžné základní školy, která je v místě bydliště.

„Jedinečnost kvalitativních přístupů není pouze v tom, že nepracují s měřitelnými charakteristikami. Pokoušejí se určitý fenomén (prvek, aspekt, proces apod.) nahlížet v pro něj autentickém prostředí a vytvářet jeho obraz v co možná nejkompexnější podobě, včetně podob jeho vztahů s dalšími aspekty apod.“ (Reichel, 2009, s. 40).

„Původně byly případové studie využívány zejména jako účinný nástroj při práci s nejrůznějšími klienty. Studiu případů bylo prováděno vlastně na zakázku a výsledky bádání sloužily při léčbě (medicína, psychologie aj.) či rozvoji (pedagogika) klienta.“ (Švaříček, 2014, s. 97)

Práce využívá metodu kvalitativního výzkumu s cílem popsat vzdělávání žákyně v sedmém ročníku běžné základní školy. Do centra pozornosti práce tedy staví jev, který zkoumá ve svém přirozeném prostředí. Ve výzkumné části je použit základní typ kvalitativního výzkumu, a to případová studie.

3. 3 Charakteristika místa šetření

K popisu praktické části práce byla zvolena případová studie žákyně Základní školy v Nedvědici. Městys se nachází v Jihomoravském kraji, vzdálen 40 km od Brna. Mgr. Eva Šimečková působí na ZŠ jako ředitelka školy. Umožnila zveřejnění informací o ZŠ. Jako vedoucí školního poradenského pracoviště zde vystupuje Mgr. Bc. Leona Vejrostová. Třídní učitel Ing. Jiří Toman a asistentka Hana Bublánová ochotně spolupracovali. Trpělivě zodpovídali kladené dotazy. Asistentka odvádí nadstandartní práci. Tvoří pracovní listy spolu s dalšími edukačními materiály. Dále pak týdenní a měsíční plány. Na konci každého pololetí sestavuje slovní hodnocení (viz příloha č. 3). Škola je příspěvkovou organizací. Vzdělává celkem 168 žáků, a to na první stupni (1. až 5. třída) a druhém stupni (6. - 9. třída). Výuka probíhá dle vzdělávacích programů. Školní vzdělávací program základní školy Nedvědice a Školní vzdělávací program základní školy Nedvědice, příloha upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením – dobíhající. Žákyně sedmé třídy je vzdělávána dle IVP zpracovaného na základě RVP ZŠS, díl II. Škola, v rámci vzdělávání žákyně, spolupracuje s SPC Brno. Konkrétně s Mateřskou školou speciální, základní školou speciální a praktickou školou Ibsenka.

K vzdělávání žáků je zřízena učebna s počítači, která se využívá v určitých předmětech pro zlepšení výuky. Dívka s mentálním postižením, diagnóza Downův syndrom v kombinaci se zdravotním znevýhodněním pracuje s tabletem určeným primárně k individuálnímu využití. Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami vlastní škola pomůcky k usnadnění, zpestření a lepšímu pochopení výuky (viz příloha č. 4). Vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími

potřebami se řídí platnými doporučeními Speciálně pedagogických center a Pedagogicko psychologických poraden. Edukace probíhá formou integrace do běžné třídy. Podmínku tvoří odpovídající architektonické řešení budovy včetně respektování individuálních specifik. Škola zajišťuje integrovaným žákům podporu a vhodné podmínky pro jejich další rozvoj.

Žákyně s Downovým syndromem v kombinaci se zdravotním znevýhodněním studovala ve školním roce 2019/2020 sedmý ročník ZŠ. Z důvodu mentálního začlenění do kolektivu byla umístěna ve 4. ročníku. Jiný integrovaný žák se v této třídě nenacházel. Dívka měla odlišnou disponibilitu hodin (viz příloha č. 5) i rozvrh (viz příloha č. 6).

4 Prezentace výsledků

Tato část práce je zaměřena na případovou studii žákyně. Konkrétně dle čeho se vzdělává, věk ve sledovaném období, aktuální intelektové schopnosti spolu s vývojovými deficity. Dále je zde popsána rodinná a lékařská anamnéza od porodu po současnost. Součástí prezentace výsledků je souhrn ze záznamů vyšetření SPC, lékařské zprávy z roku 2016, historie edukačního procesu dívky a charakteristika aktuálního vzdělávání.

4. 1 Případová studie žákyně s Downovým syndromem

Ve školním roce 2019/2020 navštěvuje žákyně ZŠ Nedvědice, konkrétně 7. ročník. Vzhledem k jejímu mentálnímu věku se vzdělává ve třídě spolu se žáky 4. třídy, kteří ji přijali do kolektivu. Při hodinách spolu bez problémů kooperují. Dívka se vzdělává podle RVP ZŠS, II. díl. Ve sledovaném období má 12 let. Diagnóza zní mentální postižení v kombinaci se zdravotním znevýhodněním – Morbus Down. Aktuální intelektové schopnosti v pásmu středně těžké mentální retardace a těžké mentální retardace. Opoždění v expresivní složce řeči a jemné motorice. Trivium nemá doposud osvojeno, v chování se projevuje infantilně s krátkodobou pozorností. V péči Speciálně pedagogického centra v Brně, Ibsenova 1. Dívka je vzdělávána dle IVP (viz příloha č. 10)

4. 1. 1 Rodinná a lékařská anamnéza

Dívka se narodila do úplné rodiny jako první plánované dítě. Matce bylo v době porodu 28 let. V těhotenství absolvovala běžný prvotrimestrální screening, který neodhalil žádné možné vývojové poruchy. Ani následná běžná vyšetření nezjistila abnormální vývoj plodu. Porodní váha dívky byla 4090g, obvod hlavy 34cm, délka 53 cm, gestační stáří 41+6. O tom, že má dívka Downův syndrom se matka dozvěděla až 3 dny po porodu. Dle slov matky, velmi nešetrným sdělením lékaře a doporučením dát dívku do ústavní péče. Oba rodiče zmíněnou možnost projednali již v porodnici. Dospěli k rozhodnutí vychovávat dceru v domácím prostředí. Počáteční motorický vývoj dívky se jevil jako naprosto běžný, jen s drobným zpožděním. Chodit začala v patnácti měsících, první náznaky slov o měsíc později. Následně začal vývoj zpomalovat a dívka dělala minimální pokroky v delších časových úsecích. Rodiče se od malička snažili dívku začleňovat mezi intaktní vrstevníky. Proto byla volba běžné mateřské školy samozřejmostí. Dívka v pěti letech nastoupila do Mateřské školy v Nedvědici. V sedmi letech plynule přešla na základní vzdělávání do ZŠ Nedvědice. Spolužáky znala již z MŠ, nové bylo pouze prostředí. Již v MŠ byla k dívce přidělena asistentka pedagoga na 5 hodin denně. Kromě logopedických obtíží neměla žádné další závažné zdravotní problémy. Stejná AP přestoupila z MŠ do ŽŠ, což žákyni poskytlo jistou oporu v novém prostředí. V roce

2018 zemřel otec dívky na alkoholismus a selhání srdce. V současnosti žije s matkou a babičkou v rodinném domku v Nedvědici. Ještě do nedávna se u dívky projevovala silná fixace na matku, která postupně oslabuje.

Na základě zprávy ze speciálně pedagogického vyšetření z roku 2013 pro zajištění speciálně vzdělávacích potřeb žákyně, zpráv z neurologie a logopedie lze zjistit, že dívka má mentální postižení při základní diagnóze Morbus Down v kombinaci se zdravotním znevýhodněním. Její aktuální intelektové schopnosti se pohybují v pásmu středně těžké a těžké mentální retardace. Opoždění v expresivní složce řeči a jemné motorice. Limitovaná psychická práce schopnost, infantilní chování jsou doprovázeny krátkodobou pozorností. Přetrvává deficitní sluchová i zraková percepce. Větší deficit zjištěn ve sluchové percepci a verbální paměti. Dále diagnostikován strabismus bez korekce a lehká nedoslýchavost bez nutnosti naslouchadel. Nerozumí delším větám. Chůze málo stabilní, projevy celkové hypotonie. V jemné motorice vykazuje nekoordinovanost, nešikovnost. Běžné hygienické návyky zvládá s mírným dohledem. V mluveném přetrvává dyslalická výslovnost a redukce delších slov. Důsledkem je časté nepochopení okolí. Žákyně se od nástupu do ZŠ vzdělává dle IVP.

Lékařské zprávy z roku 2016 charakterizují celkový stav žákyně jako dobrý. Ambulantní vyšetření potvrdilo konvergentní konkomitantní strabismus (asymetrické postavení obou očí) a doporučilo okluzi pravého oka na 3 hodiny denně. Aktuálně navržena oční brýlová korekce +1 na každé oko. Bohužel není nošena. Dle slov matky dívka brýle odmítá. Trpí lehkou nedoslýchavostí a hypotyrózou (nedostatečná produkce hormonů štítné žlázy). V pohybu zvládá i nerovný terén, nají se lžící, krájet ale neumí. Sama se svlékne i oblékne – bez zipů, tkaniček a knoflíků. Dívka netrpí záchvaty ani bolestmi zad nebo kyčlí. Ke zjištění těchto informací posloužily lékařské správy z logopedie, neurologie, hematologie, ortopedie, foniatry, od dětského lékaře, novorozenecká zpráva a doporučení z SPC.

4. 1. 2 Historie vzdělávání žákyně v ZŠ

Před nástupem integrované žákyně do běžné ZŠ zažádala ředitelka školy Krajský úřad Brno o zřízení funkce AP podle §16, zákona č. 561/2004 Sb. Tato žádost byla schválena současně s doporučením hodinového úvazku AP v rozsahu 20 hodin týdně. Asistentka pedagoga vytváří pracovní materiály, dopomáhá při vzdělávání včetně plnění úkolů žákyně. Vše v souladu s naplněním podpůrných opatření spojených s činností ve výuce. Před nástupem žákyně do prvního ročníku byl vytvořen IVP, který se pravidelně aktualizoval dle pokroků dívky a doporučení z SPC. Cíle IVP vycházely z RVP ZŠS, II. díl. Dívka se vzdělávala (nadále

vzdělává) z učebnice pro základní školy speciální. Vzhledem k pomalému tempu osvojování učiva je pro dívku nutné učebnice několikrát opakovat. Neustále procvičovat probranou látku. Od počátku pracuje s názornými pomůckami. Zejména z plastu a dřeva (geometrické pomůcky, pomůcky pro počítání do 10). AP se také snaží využít při doplnění výuky přírodniny. Žákyně využívá obrázkový materiál, magnetické kartičky, pracovní listy, puzzle, pěnové houbičky, pomůcky ze dřeva atd. Z důvodu nutnosti vytváření doplňujícího materiálu pro edukaci byl ve třetím ročníku AP navýšen úvazek na 40 hodin týdně. Včetně přípravných hodin. AP také vypracovává týdenní plány (viz příloha č. 11). Dívka od počátku nástupu do ZŠ nenavštěvuje družinu. Matka je v domácnosti, tudíž dívku po vyučování každý den vyzvedává.

Do čtvrté třídy žákyně nejevila výraznější pokroky v uchování naučené látky. Na přelomu čtvrtého až pátého ročníku přišel zlom. Začala poznávat 1-2 barvy, 3-4 písmena a počty do 4 (bez nuly). Také se projevil posun v sebeobsluze – samostatně jedla lžící, ale ještě ne vidličkou a nožem. Progrese orientace v prostoru – samostatně došla do třídy, věděla, kde je toaleta. Začala rozlišovat časové období jako ráno, večer, zima, léto. Lépe přiřazovala tvary k obrázkům. Rozpoznávala rozdíly mez velkým a malým. Dle předtíštěného rozvrhu dokázala sama nachystat správné učebnice na výuku. Rozvrh nebyl psaný stejně jako pro intaktní děti. Jednotlivé předměty byly zastoupeny konkrétním obrázkem učebnice, kterou pro daný předmět potřebuje. V pohybové výchově zvládla chytit hozený míč (ne kriketový míček), přeskok přes malou překážku a chůzi po lavičce.

Edukace žákyně v 7. ročníku

Jak již bylo napsáno, žákyně studuje 7. ročník ZŠ druhým rokem. Je umístěna spolu se spolužáky ve 4. třídě ZŠ. Tento ročník byl pro žákyni náročnější, protože dne od 11. 3. 2020 byl z nařízení vlády zákaz osobní přítomnosti žáků a studentů na vzdělávání a studiu na českých základních, středních, vyšších odborných i vysokých školách a školských zařízeních. Z důvodu zabránění šíření nemoci Covid 19. Výuka ve škole byla nahrazena distanční výukou, která pro žákyni trvala do konce školního roku. Nařízení MŠMT a Bezpečnostní rady státu platilo do 25. 5. 2020. Následně probíhala výuka formou školních výchovných skupin. Rizikovým skupinám, do kterých dívka patří, nebylo doporučeno do školy nastupovat. Proto se matka rozhodla žákyni i nadále vzdělávat distanční formou.

4. 1. 3 Závěry z hodnocení předmětů za 1. pololetí

„Obsahuje shrnutí celého výzkumu a může zahrnovat i implikace pro praxi. Pro řadu čtenářů, kteří chtějí získat základní představu o výzkumu, bude právě tato část první, kterou si přečtou.“ (Skutil, 2011, s. 239)

Řečová výchova:

Dotace 4 hodiny týdně (2 hodiny jsou disponibilní), vždy první hodinu. Procvičuje oromotoriku rtů, jazyka, sluchová a dechová cvičení. Tato cvičení je nutné neustále opakovat, protože jakmile dívka necvičí, aktivní řeč přestává být srozumitelná. Je schopna plynule vyprávět zážitky nebo pohádky. Tento rok se AP a vyučující více zaměřili na rozvoj slovní zásoby. Především slovní zásoby na téma – v lese, podzim, zima, snídaně a pohádková témata, jako např. Červená karkulka a O perníkové chaloupce. V řečové výchově využívá k rozvoji různé hry, např. Pexeso. Baví ji a chápe pravidla. V hodině pracuje dle výukového programu Mluvení je hra od Eurodidactu. Na řečovou výchovu je třeba klást důraz zejména proto, že není v logopedické péči. Čte dvojslabičná slova zakončená otevřenými slabikami. Probíhající pololetí se zdokonaluje ve čtení písmene M, L, V. Z nich pak vyvozuje slabiky ma, mo, la, lo, va, vo.

Smyslová výchova:

Rozeznává roční období podle jeho znaků a barvy. Procvičuje čtení, psaní písmen a slabik. Bez problému čte krátké věty se slovy táta, máma, mimi, máme, Ota, Ivo atd. K rozvoji čtení má k dispozici slabikář a pracovní listy tvořené asistentkou (viz příloha č. 12). Čte analyticko-syntetickou metodou - poznávání grafické podoby slabik MA, MÁ, ME, MÉ, MI a jejich psaní. Nácvik sociálního čtení - všechna písmena abecedy doposud nezvládá. Od listopadu bylo nutné znovu procvičovat. Dívka začala zapomínat a spíše hádala. Jako podporu při edukaci používá dřívka, na kterých vytukává slabiky. V psaném projevu dominuje pravá ruka. Nemá obtíže napsat diktát písmen – A, E, I, O, U, M, L. Snaží se psát slabiky. Píše pouze hůlkovým písmem, psací podobu písma neumí. Dechová, sluchová a artikulační cvičení dívka praktikuje každý den. Správný úchop tužky je již osvojený. Procvičuje nácvik správného sezení u psaní, grafomotorická cvičení určená k uvolnění zápěstí, zápěstí, psaní vybraných písmen, slabik, slov a číslic. Lze pozorovat částečně rozvinutou pravolevou orientaci a orientaci v prostoru. Poznává rozdíly, stíny, nedokáže však rozlišit pojmy nahoře, dole, první a poslední. Pro rozvoj zrakového vnímání reprodukuje přečtený text pomocí obrázků v knihách. Skládá kostky, přiřazuje obrázky, modeluje, vyhledává stejné dvojice a pracuje s mozaikou. Podle

vyprávěného příběhu skládá obrázky dle časového sledu. Kreslený projev se v posledním roce výrazně posunul. Dokáže nakreslit lidskou postavu.

Rozumová výchova:

V prvním pololetí se dívka učila počítat v oboru do 8. Zvládne spočítat prvky a jednoduché příklady. V osvojování tohoto učiva je nutné nadále pokračovat. Začíná rozeznávat geometrické tvary (čtverec, kruh, trojúhelník). Při psaní číslic 1 – 8 není nutná slovní opora. Barvy má spojené s asociací. Např. černá jako čert, červená jako srdíčko, zelená jako tráva atd. Nově v tomto pololetí přidala barvy oranžová, hnědá a bílá. Probrané učivo stále opakuje. Pokud nedochází k pravidelnému procvičení, ihned zapomíná. V sebeobslužných činnostech dělá pokroky – sama zapne zip u bundy. Učí se znát své jméno a reagovat na ně. Vyjmenuje jména svých nejbližších, pojmy zeleniny, ovoce, povolání, domácí zvířata a opakování pojmu lidské tělo. I v tomto předmětu pracuje pomocí tabletu a výukových her, zejména ze stránek www.skolakov.eu. Pro rozvoj matematických představ srovnává, třídí podle velikosti nebo vlastností. Pojmy široký x krátký, úzký x dlouhý, malý x velký si vštěpuje pomocí kostek, klacíků, kamínek, dřevěných geometrických předmětů nebo stavebnice Lego. Vkládá geometrické tvary do předlohy (plastový domeček s otvory čtverce, obdélníku, kruhu a trojúhelníku).

Zdravotní a tělesná výchova:

Rozvoj jemné motoriky pomocí navlékání různých materiálů (brček, korálků, těstovin) na šňůrku, nácvik správného dýchání. Opakování říkanek a písniček s pohybovými prvky. Míčové hry, protahovací cviky s jógovými prvky. Velkou část hodiny věnuje relaxaci. Pro tento školní rok byla školou zakoupena balanční podložka. Při chůzi po schodech se zadržím pravidelně střídá pravou a levou nohu.

Pohybová výchova:

Časté vycházky ven z důvodu zlepšení kondice. Dále provádění různých protahovacích a posilovacích cvičení. Při pohybové aktivitě namáhavě dýchá a sama říká, že se cítí unavená. Na venkovních procházkách je využíváno herních prvků, školního hřiště nebo procházka po Nedvědici spojená s nákupem. Dívka sama nakoupí, podle obrázku zboží pozná. Nezná však hodnotu peněz. Učí se udržovat rovnováhu na nerovném terénu, skáče panáka, hraje míčové hry.

V tomto pololetí žákyně navštívila Divadlo radost, Jarní výstavu, školní vaření v kuchyňce – Zdravé vaření, navštívila Základní školu speciální v Havlíčkově Brodě. V rámci hodin čtení nebo komunikačních kruhů navštívila, spolu s ostatními spolužáky, třídy prvního stupně.

4. 1. 4 Závěry z hodnocení předmětů za 2. pololetí

V tomto pololetí byla většinu času, z důvodu nařízení vlády a MŠMT, vedena výuka distanční formou. Žákyně má doma k dispozici vlastní počítač, proto se AP pod vedením pedagoga rozhodli vést s dívkou každý den online hodiny přes platformu Google Meet. K tomuto účelu byl založen gmail, na který byly pravidelně zasílány pracovní listy a zprávy. Bohužel tato forma výuky se pro dívku neukázala jako vhodná. V domácnosti nebyl nikdo, kdo by pomohl s obsluhou počítače. Sama nebyla schopna pracovat. Proto byla forma kontaktu upravena na komunikaci 2x týdně, a to úterý a čtvrtek. Online výuka trvala 45 minut. Dívka projevovala nesoustředěnost, často kolísal signál, v jehož důsledku bylo dívce špatně rozumět. Občas vypadal i obraz. Pracovní listy na týden (ukázka viz příloha č. 13) asistentka nosila každé pondělí do schránky. Spolu materiály vypracovávaly při videohovoru. Zbylé měla zpracovat sama. Vzhledem k dívčině nesamostatnosti a omezené spolupráci matky však většinu pracovních listů nevyplnila. Od května nebyla schopna se na online hodiny přihlásit. Třídní učitel nebo AP sice byli v kontaktu s matkou přes telefon nebo mail, ale ve vzdělávání žákyně došlo k výraznému poklesu. Což se projevilo při nástupu do školy v září 2020. Měla problémy v psaní písmen L, M, A. Výrazný pokles v počtech nad pět. Také bylo nutné opětovné navrácení ke čtení slabik a krátkých slov. Rozvoj řečové výchovy byl naprosto zanedbaný. Výslovnost hlásek Z, S, R, Ř poznamenána patlavostí. Což dívce následně působilo problémy v sociálním kontaktu při nástupu do školy. Někteří spolužáci nechápali, co říká. Naopak v mnoha sebeobslužných činnostech došlo k progresi. V rámci pomoci matce v domácnosti byla zapojena do přípravy pokrmů. Jídlo má ráda a vše spojené s vařením bere jako zábavu. Dívka se naučila obalovat řízky, loupat škrabkou brambory, sama si nachystá obložený chléb s rajčetem nebo toast. Oblékání zvládá sama, ale do připraveného oblečení. Nesmí na něm být knoflíky nebo patenty. Ranní i večerní hygienu vykonává bez spolupráce druhé osoby. Také pomáhá matce na zahrádce s okopáváním záhonů a sázením květin. Celkově však distanční výuka dívce nevyhovovala. Ve školních dovednostech nedošlo k progresi. Chybějící sociální kontakt a izolace dívce neprospěly.

4. 2 Edukace žákyně s Downovým syndromem v 7. třídě ZŠ

Žákyně má své stálé místo v poslední lavici u okna. Původně seděla s paní asistentkou. Postupem času došlo k přirozené integraci do třídy. V některých hodinách k ní přisedávají žáci, kteří sami nabídnou pomocnou ruku nebo chtějí spolupracovat při určité činnosti (nejčastěji při výtvarné výchově). V hodinách, kde dívka potřebuje plné soustředění, odchází s asistentkou do vedlejšího kabinetu. Je to především proto, že se snadno rozptýlí zvuky a šumy ve třídě,

čímž soustředěnost na probíranou látku klesá. Má k dispozici individuální výukové pomůcky, které poskytla škola, na základě doporučení PPP. Zbylé vytváří AP. Při výuce využívá: tablet s výukovými programy na rozvoj pozornosti, jemné motoriky a výukové programy na notebooku Mezi další pomůcky patří pomůcky podporující názornost – kartičky s písmeny a číslicemi, dřevěné a plastové geometrické tvary, kartičky podporující rozvoj slovní zásoby (zvířata, nádobí, oblečení apod.). Pracovní listy vytvořené AP, slabikář, knihy, pracovní sešity, pomůcky na rozvoj jemné motoriky (fazole, kukuřice, těstoviny apod.). Orffovy nástroje, různé druhy stavebnic a puzzle

ROZVRH HODIN INTEGROVANÉ ŽÁKYNĚ (viz příloha č. 6)

	1.	2.	3.	4.	5.
Pondělí	ŘV	ZTV	ZTV	PV	
Úterý	RV	PoV	SV	HV	
Středa	RV	SV	HV	PoV	
Čtvrtek	RV	SV	PV	ZTV	
Pátek	ŘV	SV	VV	ZTV	

Tab. 1: rozvrh pro integrovanou žákyni 7. Ročníku

Zdroj: Základní škola a Mateřská škola Nedvědice – interní dokument

Vysvětlivky:

ŘV – Řečová výchova

PV – Pracovní výchova

RV – Rozumová výchova

VV – Výtvarná výchova

SV – Smyslová výchova

PoV – Pohybová výchova

HV – Hudební výchova

ZTV – Zdravotní tělesná výchova

ROZVRH V BĚŽNÉ TŘÍDĚ (viz příloha č. 7)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Pondělí	M	F	Č	D	Př	Vv	Vv
Úterý	F	A/N	N/A	M	OV	TV d	TV d
Středa	Z	M	Č	Č	Př		
Čtvrtek	Inf/A	A/Inf	HV	D	Č	TV h	TV h
Pátek	M	N/A	A/N	Z	Pč		

Tab. 2: rozvrh pro 7. ročník

Zdroj: Základní škola a Mateřská škola Nedvědice – interní dokument

Vysvětlivky:

Č – Český jazyk	HV – Hudební výchova	OV – Občanská výchova
A – Anglický jazyk	VV – Výtvarná výchova	Z – Zeměpis
N – Německý jazyk	Pč – Pracovní činnosti	
D – Dějepis	F – Fyzika	

Z odlišnosti rozvrhů vyplývá i jiný vzdělávací plán žákyně a disponibilní časová dotace jednotlivých předmětů (viz příloha č. 5). Při střídání pedagogů ve výuce jednotlivých předmětů je důležité předávání informací o aktuálním stavu a naladění dívky. To zajišťuje asistentka pedagoga, která pracuje s dívkou celý den. Vždy dle pokynů jednotlivých vyučujících. Složitější látku nebo nové učivo vysvětluje učitel. Asistentka následně procvičuje. Společně se střídají při vedení celé třídy. Vyučující se individuálně věnuje žákyni a asistentka pedagoga procvičuje se se zbytkem třídy probrané učivo, které je jen třeba upevnit. Učivo se probírá v návaznosti na praktické příklady. Zejména pro žákyni se specifickými poruchami učení. Z pozorovaného je patrná souhra mezi žáky, pedagogickými pracovníky a integrovanou žákyní. Nevznikají žádné třecí plochy. Naopak ve třídě funguje plná kooperace.

Pro rozvoj smyslových vjemů byl pro dívku vytvořen projekt Smyslový chodník (viz příloha č. 8). Z mnoha pomůcek mne nejvíce zaujalo využití kostek Lego Duplo i s podložkou. Lego lze využít jak v hodinách rozumové výchovy, smyslové výchovy tak pracovní výchovy. Na čtvercovou podložku jdou sestavit z kostek různé geometrické tvary, určit barvu, tvar, umístění - v pravém horním rohu, uprostřed, vlevo dole atd. Pomocí stejně velkých kostek se dají snadno skládat z lega příklady. Jednoduchého i složitějšího typu. Buď lze kostky jednoduše počítat a odečítat nebo využít vypouklých spojovacích koleček na kostkách a sestavovat příklad např. jedna kostka s deseti kolečky plus druhá kostka se čtyřmi kolečky je celkem čtrnáct koleček (viz příloha č. 9).

4. 3 Rozhovor s matkou žákyně a asistentkou pedagoga

„Individuální ústní rozhovory jsou často využívány v případech potřeby zjištění informací hlubšího charakteru. Výhodou, je dle úrovně standardizace, možnost interakce tazatele a respondenta a reakce na bezprostřední skutečnosti v rámci rozhovoru.“ (<https://lorenc.info/zaverecne-prace/metodika.htm> [online])

Pro část práce, která se týká prezentace výsledků, byla zvolena technika polostrukturovaného rozhovoru. Podmínka položení všech předem připravených otázek zůstala splněna.

Rozhovor s matkou žákyně proběhl neformální formou. Domluvily jsme se na setkání v restauraci s otevřenou zahrádkou. Matka vzala s sebou svou dceru, která často do rozhovoru vstupovala. Chtěla některé informace doplnit. Pak se na přilehlém hřišti sešlo více dětí, které dělaly nepřiměřený hluk, což začalo dívce velmi vadit. Schovávala se pod stůl a zakrývala uši. V návaznosti na tuto reakci jsme musely rozhovor přerušit. Matka několik minut dívku uklidňovala. Později jsme mohly pokračovat. Rozhovor byl veden otevřeně a přátelsky. Matka působila vyrovnaným klidným dojmem. Rozhovor s asistentkou pedagoga byl veden v kabinetě v ZŠ Nedvědice. Asistentka ochotně odpovídala na mé dotazy. K dívce má podle všeho blízký vztah. Stýká se s ní nad rámec pracovní doby. Snaží se napomáhat v socializaci. Z jejích slov vyplynulo, že dívka jí důvěřuje. Mezi sebou mají přátelský vztah. Každé z účastnic rozhovoru bylo položeno 10 otevřených otázek. Odpovědi nebyly aktuálně zapisovány, ale nahrávány. Později došlo k přepsání. Přepis byl účastnicím zaslán ke schválení. Rozhovory viz příloha č. 1 a 2.

4. 4 Závěry šetření

Hlavním cílem práce bylo popsat průběh vzdělávání žákyně s Downovým syndromem v sedmém ročníku běžné základní školy. ZŠ Nedvědice. Pokud mělo dojít k objektivním závěrům, bylo nutné splnit jednotlivé dílčí cíle. Skládaly se z osobního rozhovoru s asistentkou pedagoga, matkou dívky, osobní přítomnosti ve výuce. V dalším kroku bylo nutné projít dokumenty související se vzděláváním a zdravotním stavem žákyně – IVP, lékařské zprávy a doporučení SPC. Nedílnou součástí výzkumu byla osobní spolupráce a setkávání s dívkou. Přítomnost při výuce žákyně však neproběhla dle původně zamýšleného záměru. Ve druhém pololetí školního roku 2019/2020 došlo k distančnímu vzdělávání. Z výzkumných metod byl použit kvalitativní výzkum s technikou pozorování, polostrukturovaný rozhovor a analýzu dokumentů.

Dílčí cíl: Prozkoumat a popsat prostředí, ve kterém je žákyně vzdělávána

V ZŠ Nedvědice se již několik let běžně vzdělávají žáci formou integrace, ale dívka byla první žákyní s mentálním postižením při diagnóze Downův syndrom. I přes předchozí zkušenosti pedagogických pracovníků bylo nutné ze strany vedení školy zajistit prohloubení znalostí učitelů. Konkrétně v oblasti vzdělávání žáků se středně těžkým mentálním postižením. Vše proběhlo formou školení a kurzů v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Nedílnou součástí příprav na přijetí žákyně bylo nalezení vhodné asistentky, která by splňovala nejen kritéria vzdělání, ale také osobnostní požadavky ve vztahu k žákyni. Od počátku je při vzdělávání o rozvoji dívky využíván individuální a multisenzoriální přístup.

Uplatněný u všech zapojených pracovníků. Vedení školy si je vědomo důležitosti klidného a podnětného prostředí, které jsou jedním ze základních pilířů úspěchu. To vše bylo při zkoumání prostředí potvrzeno. Škola je v úzké spolupráci s matkou dívky a SPC Brno. Řídí se pokyny, doporučeními, domlouvá se na dalších postupech, což se pozitivně projevuje na vývoji žákyně. Při šetření bylo také potvrzeno, že škola zajistila dostatek pomůcek pro vzdělávání žákyně. Některé jsou objednávány na základě doporučení SPC, jiné vytváří AP ve spolupráci s pedagogy. AP také doprovází dívku na mimoškolních aktivitách. V rámci výuky navštěvují podnětná prostředí napomáhající přirozenému rozvoji.

Dílčí cíl: Zjistit úhly pohledu účastníků integrace – matky žákyně a asistentky pedagoga

Při rozhovorech s matkou a asistentkou pedagoga byl zjištěn pozitivní náhled na integraci dívky v běžné ZŠ. Obě mají pocit, že tato forma vzdělávání je pro dívku přínosnější, než edukace v ZŠS. Nejen z důvodu individuálního přístupu, ale také pro nepostradatelný přínos plynoucí ze spolupráce s intaktními vrstevníky a vyššího rozvoje sociálního začlenění do společnosti. I přes to, však hlavním hodnotícím kritériem při výběru školy, byla pro matku vzdálenost od bydliště. Jak bylo pozorováno, přínos není pouze jednostranný. Projevuje se i na straně spolužáků, kteří žákyni přijali do kolektivu jako rovnocenného člena třídy. Zároveň však automaticky počítají s nutností její podpory v některých aktivitách. Matka i asistentka pedagoga integraci žákyně doporučují. Názorově se shodují na výraznějším pokroku, zejména v řečovém projevu a sociálních dovednostech. Obě kladně hodnotí přístup pedagogických pracovníků a vedení školy.

Dílčí cíl: Popsat a objasnit kroky nutné k integraci do běžné ZŠ – z hlediska dokumentace

Z odborných dokumentů byla zjištěna diagnóza, průběh porodu a porodní váha. Vývoj v raném věku, doporučení pro vzdělávání, dílčí pokroky. Kdy a k jakým změnám docházelo při výuce. Mezi tyto dokumenty patří odborné lékařské posudky – neurologie, hematologie, logopedie, foniatrie, posudky pro vzdělávání žákyně z SPC Brno, zprávy z hematologie, ortopedií, individuální vzdělávací plán a hodnocení jednotlivých předmětů za každé pololetí v roce 2019-2020. Dále také doporučení z SPC, pro zřízení funkce AP, následně souhlas se zřízením funkce AP a zpracované IVP na základě doporučení z SPC. Z doporučení SPC a IVP vyplývá, že aktuální intelektové schopnosti dívky jsou v pásmu středně těžké a těžké mentální retardace. Opožděný vývoj v expresivní složce řeči a jemné motorice, trivium prozatím neosvojeno. Infantilní projevy chování, limitovaná práceschopnost. Také byla diagnostikována krátkodobá pozornost. Pedagogické postupy stanovené IVP odpovídají speciálním vzdělávacím potřebám. Dívka je vzdělávána podle RVP ZŠS, II. díl.

Hlavní cíl: Popsat průběh vzdělávání žákyně s Downovým syndromem v sedmém ročníku běžné základní školy

Práce popisuje průběh vzdělávání žákyně v sedmém ročníku ZŠ. Soustředění je v prvopočátku zaměřeno na popis místa šetření a charakteristiku způsobu edukace. Zahrnuje učební plán, rozvrh, hodinovou dotaci konkrétních předmětů, seznam pomůcek, ale také umístění žákyně ve třídě. Mezi další dokumenty, se kterými bylo pracováno, jsou doporučení ze speciálně pedagogického centra, lékařská vyšetření (neurologie, oční klinika, hematologie, ortopedie, foniatrie, novorozenecká zpráva, zprávy z pravidelných kontrol u dětské lékařky), individuální vzdělávací plán, hodnotící zprávy a plány činností. Dívka je platným členem kolektivu, se kterým v rámci svých možností kooperuje. Učení probíhá především nápodobou od vrstevníků. Díky vstřícnému přístupu ze strany asistentky pedagoga navštěvuje obchody, kina, restaurace a jiné skupiny tříd, kde se učí zejména samostatnosti, součinnosti s kolektivem a okolím. Škola zprostředkovává žákyni přístup k novým informacím, poznání, sociálním kontaktům. Bohužel ve školním roce 2019/2020 není možné objektivně popsat běžný školní rok. To z důvodu distanční výuky, která probíhala větší část druhého pololetí. Žákyně byla nucena zůstat doma a omezit společenský kontakt na minimum. V tomto období u dívky došlo, z pedagogického hlediska, k vývojové stagnaci. V některých předmětech (smyslová a rozumová výchova) již osvojené znalosti nabraly sestupnou tendenci. Což znamená, že v následujícím školním roce se bude dívka muset opět vrátit k již probranému učivu. Celý proces vzdělávání se značně zpomalí. Tím, že byla více s matkou doma, snažila se pomáhat při běžných denních povinnostech. Došlo k posunu v sebeobslužných činnostech a jemné motorice.

4. 5 Diskuse a doporučení do praxe

Prognóza a možná doporučení dalšího pedagogického směru

V současné době se žákyně s mentálním postižením při základní diagnóze Morbus Down v kombinaci se zdravotním znevýhodněním vzdělává individuální formou za pomoci asistentky pedagoga. Velmi přínosnou roli ve vzdělávání hraje multisenzoriální přístup s využitím kompenzačních pomůcek a speciálně pedagogických postupů. V dalších letech edukace by bylo vhodné využívat stejnou formu vzdělávání i nadále. Současný úvazek AP je 40 hodin týdně včetně přípravných hodin. Vzhledem k vysoké náročnosti příprav lze doporučit výši úvazku ponechat. Důležitá změna z pohledu žákyně může nastat v případě výměny AP. Zde by však velmi záleželo na spolupráci školy a rodinných příslušníků dívky. Aktuální prognózou je studium na běžné ZŠ do desátého ročníku. Dále je možné zahájit profesní přípravu na některé z praktických škol.

Otázkou zůstává, do jaké míry se na edukaci odrazí distanční výuka. Tato forma vzdělávání na běžné základní škole je v České republice nestandardní a pro žáky nová. Z výše uvedeného vyplývá, že nabyté znalosti se v průběhu distančního vzdělávání neupevňují. Dochází k postupnému zapomínání. Z hlediska edukace lze hodnotit prezenční formu studia jako přínosnější. Další vzdělávání online formou není doporučeno.

„Při výuce orientované na proces se využívá principu aktivního poznání prostředí. Jen tehdy, pokud výukou nerozumíme pouhou reprodukci předem určených postupů a předřikávaných odpovědí na otázky, nýbrž znamená-li výuka proces poznávání světa díky aktivnímu zkoumání jeho důležitých aspektů, mohou se všichni žáci společně účastnit vzdělávacího procesu.“ (Hájková, Strnadová, 2010, s. 111)

K tématu názor pedagogických účastníků vzdělávacího procesu na inkluzivní vzdělávání bylo zpracováno mnoho šetření. Jejich hlavní snahou je podpora kladného vztahu společnosti k osobám se specifickými poruchami učení, potažmo k lidem se zdravotním znevýhodněním. Cílem je také podpora vzájemné interakce mezi intaktními jedinci a jedinci s postižením. Pokud se má změnit postoj společnosti, je třeba začít již při výchově dětí. V případě společného vzdělávání žáků je pravděpodobné, že spolužáky se specifickými vzdělávacími potřebami začnou brát intaktní vrstevníci jako plnohodnotné členy společnosti. Tento postoj následně posílí vzájemnou sociální interakci v dospělosti. Součástí změny postojů je i pravidelná dostatečná informovanost a osvěta. (Hájková, Strnadová, 2010)

V této části práce lze položit otázku: „Jsou zjištěné výsledky v rozporu s praxí?“. Pokud bude srovnáváno s veřejně dostupnými články a weby rodičů s podobnými zkušenostmi, může být jednoznačně řečeno, že nejsou. Pokud však bude vycházeno z obecného názoru společnosti, nemusí být toto stanovisko zcela jednotné. Zejména u intaktní populace bez osobní zkušenosti s tímto problémem. Nabízí se tedy další otázka: „Bylo by možné si výsledky práce vyložit i jinak?“. S touto variantou je vždy nutné počítat. Pro jedince neznalého problému je možné uchopení výsledků z jiného pohledu nebo zcela nepochopení popsané situace. Při výkladu výsledků hraje roli nejen informovanost čtenáře, ale i subjektivita vnímání.

4. 6 Etické aspekty a limity výzkumu

„Etické zásady výzkumu jsou formulovány v obecné rovině, v rovině principů. Nejsou to však návody ve smyslu kuchařských receptů, které když budeme přesně následovat, uvaříme vždy dobré jídlo. Jsou to obecné principy, se kterými se můžeme konfrontovat, nikoli přesná pravidla.“ (Švaříček, Šedřová, 2014, s. 44)

V rámci bakalářské práce bylo možné se svolením ředitelky školy, speciální pedagožky, třídního učitele, asistentky pedagoga a matky žákyně možnost pracovat s interními a osobními dokumenty. Žádná data, která by mohla identifikovat účastníky, nebyla použita. V práci jsou zpracovány pouze takové informace, k jejichž užití jsem dostala písemně stvrzený souhlas. Jména jsou uváděna se souhlasem jmenovaných osob. Z kvalitativních výzkumných metod bylo využito pozorování a rozhovor v polostrukturované formě. Dále také analýza dokumentů. Rozhovory byly se souhlasem účastníků nahrávány a následně přepsány (viz příloha č. 1 a 2). Prostředí, ve kterém účastníci rozhovor vedli, bylo jejich volbou. Především byla snaha vyjít dotazovaným vstříc v rámci časových možností. Také s ohledem na osobní komfort při zodpovídání otázek. Ty byly empaticky kladeny za účelem pozitivně vedeného dialogu nenásilnou formou. Matka dívky absolvovala rozhovor i s dcerou, což mohlo určitým způsobem ovlivnit její pozornost a soustředění se na otázky. Dívka aktivně vstupovala do rozhovoru a v určité fázi došlo k jejímu rozrušení do takové míry, že se pozornost matky soustředila pouze na zklidnění. Také je třeba brát v potaz, že vzhledem k přítomnosti dcery nechtěla matka cíleně hovořit o negativních aspektech spojených se vzděláváním. Dialog s asistentkou pedagoga byl veden v tichém klidném prostředí školy. V místnosti nikdo jiný nebyl. Vzhledem k tomu, že je jako pedagogický pracovník zaměstnancem školy, je dobré počítat s možností loajality k vedení školy. Zejména při odpovědích na otázku spojenou s interními problémy v rámci edukace konkrétní žákyně.

Závěr

Vzdělávání žáků formou inkluze v běžných základních školách, jejichž intelektové schopnosti jsou v pásmu středně těžké a těžké mentální retardace není zcela běžnou praxí. I přes institucionální podporu je tato forma vzdělávání pro většinu intaktní společnosti nevhodná. Cílem by však nemělo být tyto děti separovat, ale naopak naučit se žít společně.

Bakalářská práce chce popsat průběh vzdělávání žákyně s Downovým syndromem v sedmém ročníku běžné základní školy. Teoretická část se za pomoci odborné literatury věnuje možnostem předškolního, základní vzdělávání a výchově, legislativním úpravám vzdělávacího systému v České republice, etiologii Downova syndromu a inkluzivnímu vzdělávání. Zde se práce zaměřuje na definici inkluze, podmínky inkluze dívky s Downovým syndromem a metody výuky. Teoretická část práce také charakterizuje činnost ŠPP, výchovného poradce, školního metodika prevence, školního psychologa, speciálního pedagoga, PPP, SPC a SVP. V metodologické části jsou popsány dílčí cíle, hlavní cíl a metody případové studie. Součástí je také disponibilní časová dotace jednotlivých vyučovacích předmětů včetně rozhovoru s matkou žákyně a asistentkou pedagoga. Prezentaci výsledků žákyně s Downovým syndromem charakterizuje případová studie. V době pozorování studovala dívka sedmý ročník ZŠ. Z důvodu mentálního začlenění do kolektivu byla zařazena do čtvrté třídy.

Dále také analýza dokumentů v podobě lékařských zpráv (foniatrie, hemalotogie, neurologie atd.), doporučení z SPC, pololetních hodnocení žákyně a IVP. Hodnocení dívky se zaměřuje na řečovou, smyslovou, rozumovou, zdravotní, tělesnou a pohybovou výchovu. Závěry šetření popisují prostředí, ve kterém je žákyně integrována a zjišťují úhly pohledu některých účastníků integrace. Shrnují popsání a objasnění kroků, které jsou nutné k integraci do běžné základní školy, a to z hlediska dokumentace. Dále se tato část věnuje vzdělávání žákyně za využití podpůrných opatření. Je zde použito kvalitativního výzkumu a techniky pozorování ve školním prostředí. Celý závěr práce tvoří diskuse a doporučení do praxe. Zejména je zde zmíněno riziko spojené s výměnou asistentky pedagoga a možné další vzdělávání dívky po ukončení základní školní docházky.

Pro úspěšnou integraci žákyně s Downovým je stěžejní otevřený a vstřícný přístup ze strany školy, ale i rodiny. Vzájemná kooperace je nutná pro bezproblémové vzdělávání, socializaci a výchovu. S tím souvisí i součinnost třídního kolektivu, který je předem s příchodem žáka seznámen. V průběhu výuky jsou obě strany pozitivně motivovány k vzájemné spolupráci. Úzká komunikace s ostatními zainteresovanými stranami jako je SPC, se jeví jako další předpoklad úspěchu. Takové prostředí může být přínosné pro všechny

zúčastněné strany. V případové studii nebylo možné jednoznačně zhodnotit rozvoj žákyně v rámci vzdělávacího procesu, protože část školního roku byla zavedena distanční výuka. Přesto však lze posoudit začlenění žákyně v rámci inkluze do běžné ZŠ jako přínosné. Hlavní cíl práce - popsat průběh vzdělávání žákyně s Downovým syndromem v sedmém ročníku běžné základní školy, byl splněn.

Seznam použitých zdrojů

- BENDO VÁ, P., ZIKL, P. *Dítě s mentálním postižením ve škole*. 1. vydání. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-7701-6
- BUCKLEY, S. *Living with Down syndrome*. 1. vydání A charity, registered in England and Wales, Syndrome Education International, Ebook edition, 2012. ISBN 78-1-908335-18-0
- Cohen, I., Nadel, L., Madnick, M. E. *Down Syndrome: Visions for the 21st Century*. A John Wiley & Sons, INC., 2002. Online ISBN: 9780471227571
- FRANIOK, P. *Inkluzivní vzdělávání s přihlédnutím k žákům s mentálním postižením*. 3. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita, 2007. ISBN 978-80-7368-274-3
- HALDER, C. *Dítě s Downovým syndromem ve škole*. Praha: Klub rodičů a přátel dětí s Downovým syndromem, o.s., 2004.
- HÁJKOVÁ, V., STRNADO VÁ, I. *Inkluzivní vzdělávání*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3070-7
- CHVÁTALOVÁ, H. *Jak se žije dětem s postižením*. 2. vydání. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-013-5
- LANGER, S. *Mentální retardace: etiologie, diagnostika, profesiografie, výchova*. 3. vyd. Hradec Králové: Nakladatelství KOTVA, 1996. ISBN 80-900254-8-X.
- MICHALÍK, J. *Podpůrná opatření ve vzdělávání*. Praha: Člověk v tísni o. p. s., 2015. ISBN 978-80-87456-57-6
- MARKOVÁ, Z., STŘEDO VÁ, L. *Mentálně postižené dítě v rodině*. 1. vyd. Praha, 1987. ISBN 14-340-84
- OPATŘILOVÁ, D. *Metody práce u jedinců s těžkým postižením a více vadami*. Brno: SURSUM Tišnov, 2005. ISBN 80-210-3819-5
- OPATŘILOVÁ, D. *Pedagogicko-psychologické poradenství a intervence v raném a předškolním věku u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-3977-3
- PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-65-6
- PIPEKOVÁ, J. *Osoby s mentálním postižením ve světle současných edukativních trendů*. Brno: MSDm 2006. ISBN 80-86633-40-3
- REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. 1. vydání. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6
- SELIKOWITZ, M. *Downův syndrom*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-973-9

- ŠKUTIL, M., A KOL. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. 1. vydání. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7
- ŠAFRÁNKOVÁ, D., PODROUŽEK, L., SLOWÍK, J. (eds). *Etické a sociální aspekty v oblasti vzdělávání a pedagogickém výzkumu*. Sborník z XXIII. konference České asociace pedagogického výzkumu. Západočeská univerzita Plzeň, 2015. ISBN 978-80-261-0555-0
- ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace*. 3. vydání. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-060-3006-7
- ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. A KOL. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 2. Vydání. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6
- ŠLAPAL, R. *Vybrané kapitoly z dětské neurologie pro speciální pedagogy*. 128. publikace. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-7315-017-4
- VALENTA, M., MICHALÍK, J., LEČBYCH, M. *Mentální postižení v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3829-1
- TOMICKÁ, V., ŠVINGALOVÁ, D. *Vybrané kapitoly k integraci ve školství*. 2. opravené vyd. Liberec: Technická univerzita, 2002. ISBN 80-7083-657-1
- VALENTA, M., MÜLLER, O. *Psychopedie teoretické základy a metodika*. 5. vydání. Praha: Parta, 2013. ISBN 80-7367-060-3006-7
- VOJTOVÁ, V. *Přístupy k poruchám emocí a chování v současnosti*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 80-210-3532-3
- VÁGNEROVÁ, M., STRNADOVÁ, I., KREJČOVÁ, L. *Náročné mateřství – být matkou postiženého dítěte*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1616-2
- VÍTEK, J., VÍTKOVÁ, M. *Teorie a praxe v edukaci, intervenci, terapii a psychosociální podpoře jedinců se zdravotním postižením se zaměřením na neurologická onemocnění*. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-210-95.
- VÍTKOVÁ, M. *Somatopedické aspekty*. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-134-0
- VÍTKOVÁ, M. *Integrativní (speciální) pedagogika*. Brno: MSD, 2003. ISBN 80-214-2359-5
- VOJTOVÁ, V. *Přístupy k poruchám emocí a chování v současnosti*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 80-210-3532-3

Elektronické zdroje

- Downův syndrom mýty a realita. downsyndrom.cz [online]. [cit. 01.04.2020]. Dostupné z: <http://www.downsyndrom.cz/downuv-syndrom/myty-a-realita.html>
- <https://www.eduin.cz>, [online]. [cit. 12.11.2020]. Dostupné z: <https://www.eduin.cz/clanky/deti-s-downovym-syndromem-v-bezne-skole-proc-ne/>
- <http://eurozpravy.cz>, [online]. [cit. 12.06.2020]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/domaci/zivot/79778-komunisti-v-cssr-chteli-zdravou-populaci-postizene-v-ustavech-kastrovali/>
- <http://downuv-syndrom.blogspot.com>, [online]. [cit. 07.011.2020]. Dostupné z: <http://downuv-syndrom.blogspot.com/2010/11/co-je-downuv-syndrom.html>
- <https://mediately.co/cz>, [online]. [cit. 07.011.2020]. Dostupné z: <https://mediately.co/cz/icd/Q00-Q99/set/Q90-Q99/cls/Q91.0/trisomie-18-meiotick%C3%A1-nondisjunkce?q=nondisju>
- <https://www.galenus.cz>, [online]. [cit. 06.011.2020]. Dostupné z: <https://www.galenus.cz/clanky/rejstrik/downuv-syndrom>
- <http://www.inkluzevpraxi.cz>, [online]. [cit. 14.11.2020]. Dostupné z: <http://www.inkluzevpraxi.cz/kategorie-reditel/1149-povinnosti-skolního-poradenského-pracoviste>
- <http://www.inkluzepopol.cz>, [online]. [cit. 06.11.2020]. Dostupné z: http://www.inkluzepopol.cz/portal/Download/publikace/Petr_Hanak__Jan_Michalik_a_kol__I_Informacn_brozura_o_cinnosti_specialne_pedagogickych_center.pdf
- <http://www.nuv.cz>, [online]. [cit. 02.01.2021]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/ramps/spc>
- <https://lorenc.info/zaverecne-prace/metodika.htm>, [online]. Dostupné z: <https://lorenc.info/zaverecne-prace/metodika.htm>
- <https://www.wikiskripta.eu>, [online]. [cit. 06.11.2020]. Dostupné z: https://www.wikiskripta.eu/w/Down%C5%AFv_syndrom
- <https://inkluzecz.cz>, [online]. [cit. 08.11.2020]. Dostupné z: <https://inkluzecz.cz/inkluzecz/>
- <http://zakony.centrum.cz>, [online]. [cit. 08.11.2020]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/skolsky-zakon/cast-2?full=1>
- METODICKÝ PORTÁL RVP, [online]. [cit. 12.05.2020]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/S/16661/DITE-S-MENTALNIM-POSTIZENIM-VE-SKOLE-MOZNOSTI-VZDELAVANI-ZAKU-S-MENTALNIM-POSTIZENIM.html/>

METODICKÝ PORTÁL RVP, [online]0. [cit. 17.05.2020]. Dostupné z: https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/S/%C5%A0koln%C3%AD_spe%C3%A1ln%C3%AD_pedagog

METODICKÝ PORTÁL, [online]. [cit. 23.05.2020]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10799>

METODICKÝ PORTÁL, [online]. [cit. 23.05.2020]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10799>

MŠMT, [online]. [cit. 01.04.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlaske-skolskemu-zakonu>

MŠMT, [online]. [cit. 06.11.2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019>

MŠMT, [online]. [cit. 19.03.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlaske-zakonu-o-pedagogickych-pracovnicich>

MŠMT, [online]. [cit. 12.05.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-vzdelavaaci-politiky-2020>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, [online]. [cit. 30.05.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/pedagogicko-psychologicke-poradenstvi>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, [online]. [cit. 30.05.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/projekty/rspp/vychovny-poradce>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, [online]. [cit. 12.06.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/pedagogicko-psychologicke-poradenstvi/strediska-vychovne-pece>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, [online]. [cit. 18.05.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/p-kap/podpora-inkluzie>

PRÁVO V ROUŠCE, [online]. [cit. 30.05.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/vyhlaske-ze-dne-21-ledna-2016-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-vzdelavacimi-potrebami-a-zaku-nadanych-20929.html>

Šance dětem, [online]. [cit. 22.03.2019]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/deti-se-zdravotnim-postizenim/deti-s-mentalnim-postizenim/dite-s-downovym-syndromem-a-pece-o-nej.shtml>

Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) [online] 2004 [cit. 06.04.2020] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) [online] 2004 [cit. 06.04.2020] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) [online] 2004 [cit. 06.04.2020] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019>

Seznam zkratek

AP	-	Asistent pedagoga
GDPR	-	General Data Protection Regulation - obecné nařízení o ochraně osobních údajů
IVP	-	Individuální vzdělávací plán
MŠ	-	Mateřská škola
MŠMT	-	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
PPP	-	Pedagogicko-psychologická poradna
RVP	-	Rámcový vzdělávací plán
RVP PV-		Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
RVP ZV LMP	-	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením
SPC	-	Speciálně pedagogické centrum
SVP	-	Středisko výchovné péče
ŠPP	-	Školní poradenské pracoviště
ŠVP	-	Školní vzdělávací program
ŠPZ	-	Školské poradenské zařízení
ZŠ	-	Základní škola
ZŠS	-	Základní škola speciální

Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozhovor s matkou dívky

Příloha č. 2: Rozhovoru s asistentkou pedagoga

Příloha č. 3: Slovní hodnocení – hodnotící dopis

Příloha č. 4: Seznam pomůcek

Příloha č. 5: Disponibilní časová dotace jednotlivých předmětů

Příloha č. 6: Rozvrh hodin integrované žákyně

Příloha č. 7: Rozvrh hodin v běžné třídě

Příloha č. 8: Projekt: Smyslový chodník pro Sabinu

Příloha č. 9: Názorná matematika – obrázek č. 1 a 2

Příloha č. 10: Individuální vzdělávací plán

Příloha č. 11: Týdenní plán

Příloha č. 12: Pracovní listy

Příloha č. 13: Týdenní pracovní listy při distanční výuce

Přílohy:

Příloha č. 1: Rozhovor s matkou dívky

1. Proč jste se rozhodla dát dceru do běžné školy?

Rozhodli jsme se tak spolu s otcem Sabiny. Nechtěli jsme, aby byla vyčleněná někde stranou, chtěli jsme, aby byla s běžnými dětmi. Navíc jsme se byly v jedné ze speciálních škol podívat a byly tam děti opravdu hodně postižené a často křičely a vydávaly různé zvuky, to by Sabina nezvládla. Když někdo v okolí křičí nebo vydává jiné hlasité zvuky, zacpává si uši nebo utíká. Proto jsme zvolili běžnou školu, kde není pravděpodobnost, že by byla takto rozrušována.

2. Máte pocit, že to byla správná volba?

Rozhodně, nikdy jsme neměli žádné problémy.

3. Jak na Vaše dítě reagují spolužáci a jejich rodiče?

Zatím jsme nikdy neměli problém. Spolužáci jsou na ni zvyklí a berou ji mezi sebe. Rodiče také. Jsme na malé vesnici a Sabinu tu všichni znají od malička.

4. Setkává se dcera se spolužáky i mimo budovu školy.

Ano, má jednu nebo dvě kamarádky, se kterými si volá přes telefon, nebo jdou na hřiště.

5. Máte s dcerou nějaké negativní zkušenosti ve spojení se školským zařízením.

Na zdejší škole jsme se nikdy s ničím nesetkaly. Vše probíhá bez problému, učitelé i vedení školy nám vychází vstříc. Horší už je to se zdravotnickými zařízeními, tam paradoxně bojujeme daleko více.

6. Co Vám i Vaší dceři vyhovuje na přístupu školy?

Hlavním kritériem je pro mě to, že dcera nemusí dojíždět a má to v místě bydliště. Navíc pro ni zdejší škola dělá maximum. Berou ji i na školní akce a výlety. Teď budeme zkoušet pobyt na více dní, jak to Sabina zvládne.

7. Sabina je v současné době s žáky 4. ročníku, to znamená, že již nestuduje s těmi, se kterými nastoupila do první třídy. Jak zvládá změny kolektivu?

Tak ona je hlavně s asistentkou. Samozřejmě si hraje i s ostatními dětmi, ale nemá k nim takový vztah jako k ní. Já nevím o ničem, že by jí vadilo. S touto třídou je už druhý rok a nikdy si na nic nestěžovala. Ona když má problém, tak se obvykle uzavře do sebe a nemluví, takže bych to z ní stejně musela lámat. Ale nic jsem nepozorovala.

8. Máte jako matka pocit, že Vaše dcera chodí do školy ráda a dělá pokroky?

To rozhodně ano. Do školy se těší, hlavně na kamarády. Ta distanční výuka vůbec nebyla pro ni, je znát, že spoustu věcí zapomněla. Já jsem se sice doma s ní učila, ale i tak je vidět, že ji to nestačí. Asi se tento rok bude muset zase ke spoustě věcí vrátit.

9. Co dceru ve škole nejvíce baví?

Sabina má ráda rytmus a pohyb k hudbě celkově, takže asi hudební výchova a pak nějaké tvoření. Doma ráda vaří, hlavně řízky a bramborem.

10. Je něco, co byste doporučila ostatním rodičům, kteří se rozhodují, zda dát dítě do běžné základní školy nebo do základní školy speciální?

Určitě na sto procent do běžné, bez přemýšlení. Mám pocit, že tu dělá daleko větší pokroky. Nejen kvůli tomu, že se jí věnuje asistentka, ale on i kolektiv ji posunuje. Ona když vidí, že je někdo lepší, tak se mu snaží vyrovnat a dohnat ho. Je to pro ni taková motivace. Tohle si myslím, že by na speciální škole neměla.

Příloha č. 2: Rozhovor s asistentkou pedagoga

1. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Střední nástavbové studium ukončené maturitou. V současné době studuji na vysoké škole.

2. Pracujete jako asistentka pedagoga už dlouho?

Pracuji jako asistent pedagoga zhruba 14 let.

3. Proč jste se rozhodla právě pro toto povolání?

Začala mě zajímat problematika žáků s handicapem.

4. Byla jste asistentkou pedagoga u více dětí nebo jste zatím jen u Sabiny?

Byla jsem asistentkou u více dětí se SVP. Měla jsem již na starosti dítě např. s Aspergerovým syndromem, s ADHD.

5. Jak se Vám s žákyní pracuje?

Se Sabinou se mi pracuje velmi dobře. Je velmi pozitivní a vždy umí zvednout náladu.

6. Máte pocit, že dělá pokroky ve vzdělání?

Před začátkem Covidu jí šlo učení mnohem lépe. Sabinka měla určitý režim. Nyní musíme vše opakovat a znovu „nastartovat“. Ale i tak musím říkat, že i malý krůček je pro mě velký pokrok.

7. Jak spolupracuje matky Sabiny?

S maminkou jsme v každodenním kontaktu, a když je jakýkoliv problém, ihned se kontaktujeme. Je vstřícná, v rámci svých možností dělá, co může. Ale je pravda, že v době distanční výuky se Sabinou doma moc nepracovala, což se projevilo na začátku dalšího školního roku.

8. Nemyslíte si, že by Sabině bylo lépe v ZŠ speciální?

Ne. Myslím si, že Sabinka se v naší škole rozvíjí po všech stránkách. Individuální přístup ve vzdělání Sabince sedí. Jakmile je více dětí pohromadě, Sabča je při výuce nesoustředěná. V sociálním kontaktu s dětmi je šťastná. Navíc Sabča se učí i nápodobou, takže se snaží napodobovat své kamarády.

9. Mohla byste několika větami vystihnout povahu Sabiny a její chování v třídním kolektivu?

Sabča má velmi veselou povahu, je hodná a velmi citlivá. Pokud se zvýší hlas, má tendenci plakat. V třídním kolektivu je velmi přizpůsobivá, kamarádká. U ostatních dětí je oblíbená. Při příchodu do třídy všechny zdraví a objímá. Nejbližší kamarády zná a oslovuje je jménem.

10. V souvislosti s Vaší prací, setkala jste se někdy s překážkami ze strany školy?

Od vedení školy jsem se nikdy s překážkou nesečkala, ba naopak. U vedení mám 100% podporu. Horší to je s některými kolegy, kteří inkluzi neuznávají. Naštěstí v současné době má Sabinka třídní učitelku, která inkluzi podporuje.

Příloha č. 3: Slovní hodnocení – hodnotící dopis

Milá Sabino,

od začátku roku jsi udělala velký kus práce. Musím Tě pochválit s jakým nadšením a vervou ses pustila opět do práce. Těší mě, že do školy chodíš ráda a vždy s úsměvem. Dobrá nálada Ti moc pomáhá.

V tomto pololetí ses naučila psát a počítat v číselném oboru do 6. Mám radost, jak Ti vše šlo od ruky. Umíš přiřadit k daným číslům prvky, ukázat na prstech počet a s malou dopomocí spočítat i jednoduché příklady.

V řečové výchově jsi každý den dělala artikulační, dechové a sluchové cvičení. Když pečlivě cvičíš, je Ti lépe rozumět. Jsem ráda, že se rozšířila tvoje slovní zásoba k různým tématům. V tomto budeme i nadále pokračovat.

V rozumové výchově si upevňuješ čtení slabik a krátkých slov. Je třeba trénovat čtení slabik dohromady, to Ti ještě činí malý problém, ale věřím, že na tom zapracuješ. Musím Tě moc pochválit, jak krásně umíš psát. Zvládáš bez vizuální pomůcky diktát písmen a už se také snažíš psát i slabiky. V tomto pololetí ses začala učit psát své jméno. Musím říct, že mě velmi překvapilo, jak pěkně Ti to jde.

Výtvarná a pracovní výchova patří mezi Tvé oblíbené předměty. Chtěla bych Tě velice pochválit, jak umíš vykreslovat obrázky podle předlohy. Už nepřetahuješ a obrázek vymaluješ přesně, jak má být. Je třeba se trochu zlepšit ve stříhání. To Ti činí menší potíže, ale věřím, že když budeš pečlivá, vše dobře zvládneš. Ještě jsi také chodila vařit do cvičné kuchyňky. Vaření Tě baví. Umíš pracovat podle instrukcí a výsledek pak stál za to.

I hudební výchova patří mezi ty předměty, které máš moc ráda. Ráda zpíváš a zpěv doprovázíš tancem. To, že zpěv je Tvůj oblíbený, jsi předvedla i na dílničkách o Vánocích. Za toto vystoupení Ti patří velká pochvala.

Ve zdravotní tělesné a v pohybové výchově jsi chodila ven a podle možností do tělocvičny, na školní hřiště, nebo jsi cvičila ve třídě. Učila ses házet a chytat míč. Zkusila sis cvičit na žebříkách a na kruzích. Je třeba trochu zapracovat na tvé kondici.

Milá Sabino, přeji Ti, aby se Ti i v dalším pololetí dařilo jako doposud. Abys byla pečlivá a trpělivá a chodila do školy s dobrou náladou.

Zdroj: interní - ZŠ Nedvědice – tvorba AP

Příloha č. 4: Seznam pomůcek

Poř. číslo	Název	Cena	Počet ks	Nakladatelství	Inventární číslo
1	Magnetická tabule	579,-	1		Int 43
2	Profil na jednu stránku ve škole	150,-	1	Rytmus	Int 44
3	Human body puzzle	189,-	1	Olymptoy	Int 45
4	Magnetické kartičky – základní sada	1529,-	1	Infra	Int 46
5	Magnetické kartičky – emoce	154,-	1	Infra	Int 47
6	První čtení – učební pomůcka	212,30	1	Parta	Int 48
7	Cvičebnice 1. sešit	103,40	1	Parta	Int 49
8	Cvičebnice 2. sešit	103,40	1	Parta	Int 50
9	Hravé počítání	139,70	1	Parta	Int 51
10	Náš slabikář 1.díl	214,50	1	Parta	Int 52
11	Náš slabikář 2. díl	214,50	1	Parta	Int 53
12	Umíme číst 1. pracovní sešit	88,-	1	Parta	Int 54
13	Umíme číst 2. pracovní sešit	88,-	1	Parta	Int 55
14	Umíme číst 3. pracovní sešit	88,-	1	Parta	Int 56
15	Pracovní listy k písankám 2. sešit	55,-	1	Parta	Int 57
16	Hůlková písanka	132,-	1	Parta	Int 58
17	Chodíme do školy 3	150,-	1	Septima	Int 59
18	Můj svět a pohádka 1 – Člověk a jeho svět – PL	65,-	1	Dialog	Int 60
19	Čísla do 10, část 2.)Logico)	223,-	1	Mutabene	Int 64
20	ČJ – předčtenářské dovednosti 1 (Logico)	223,-	1	Mutabene	Int 65
21	Domácí a lesní zvířata (Logico)	223,-	1	Mutabene	Int 66
22	Roční období – Počasí – Čas (Logico)	223,-	1	Mutabene	Int 67
23	Tablet Asus ZenPad 10	7639,-	1	ASUS	Int 83
24	Mezi námi pastelkami	109,-	1	Edika	Int 69

Zdroj: interní dokument - ZŠ Nedvědice

Příloha č. 5: Disponibilní časová dotace jednotlivých předmětů

Vzdělávací oblasti	Vzdělávací obory (předměty)	1. - 10. ročník									
		Počet hodin týdně									
		Minimální časová dotace									
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Člověk a komunikace	Rozumová výchova	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
	Řečová výchova	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Člověk a jeho svět	Smyslová výchova	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Umění a kultura	Hudební výchova	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Výtvarná výchova	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Člověk a zdraví	Pohybová výchova	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	Zdravotní tělesná výchova	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Člověk a svět práce	Pracovní výchova	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Disponibilní časová dotace (1 Hv, 1, Vv)		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Celková povinná časová dotace		210									

Zdroj: interní dokument - ZŠ Nedvědice

Příloha č. 6: Rozvrh hodin integrované žákyně

	1.	2.	3.	4.	5.
Pondělí	ŘV	ZTV	ZTV	PV	
Úterý	RV	PoV	SV	HV	
Středa	RV	SV	HV	PoV	
Čtvrtek	RV	SV	PV	ZTV	
Pátek	ŘV	SV	VV	ZTV	

Tab. 1: rozvrh pro integrovanou žákyni 7. Ročníku

Zdroj: Základní škola a Materská škola Nedvědice – interní dokument

Příloha č. 7: Rozvrh hodin v běžné třídě

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Pondělí	M	F	Č	D	Př	Vv	Vv
Úterý	F	A/N	N/A	M	OV	TV d	TV d
Středa	Z	M	Č	Č	Př		
Čtvrtek	Inf/A	A/Inf	HV	D	Č	TV h	TV h
Pátek	M	N/A	A/N	Z	Pč		

Tab. 2: rozvrh pro 7. ročník

Zdroj: Základní škola a Materská škola Nedvědice – interní dokument

Příloha č. 8: Projekt: Smyslový chodník pro Sabinu

Přírodu a svět kolem nás vnímáme pomocí našich smyslů. Prioritou pro nás je u Sabinky rozvíjet využití všech smyslů a pracovat s ní na základě multisenzoriálního přístupu. Pomocí smyslového chodníku naučíme Sabinku vnímat svět kolem nás pomocí hmatu. (V souvislosti s hmatem si většinou vybavíme ruce, zde bude ovšem nejdůležitější stimulace chodidel.)

Smyslový chodník je:

- vybudovaný z materiálu, který má na povrchu určitou strukturu, která působí na bosé nohy – stimuluje chodidla
- zaměřujeme se na dotykové pocity nohou
- může být využit na různé hry nebo aktivity, které pomáhají rozvíjet hmatové vnímání, motoriku i sociální dovednosti, což výrazně podpoří celostní rozvoj Sabiny
- své pocity může vyjadřovat slovně nebo neverbálně, čímž posiluje své schopnosti komunikovat
- procházet po chodníku může s očima otevřenými, zavřenými nebo se zavázanými (vždy za dopomoci asistenta pedagoga) podpoří rozvoj prostorové orientace, samostatnosti

Možné materiály, které lze využít na vytvoření smyslového chodníku:

• šišky	• mech
• ořechy	• piliny
• prkna	• hlína
• větve	• suché listí
• ořechy	• kaštany
• sláma	• drcená kůra
• jehličí	• žaludy
• seno	• prkna
• kamínky/štěrk/oblázky	• voda
• trávník	

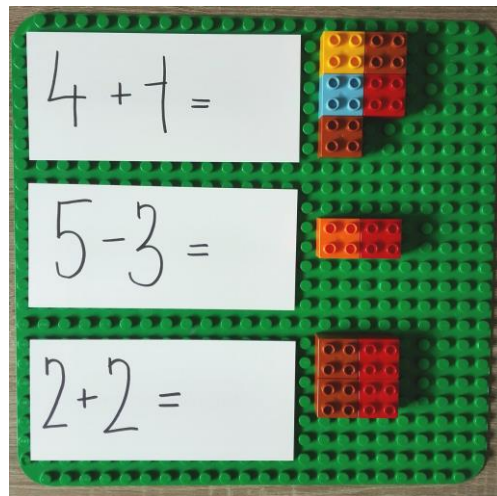
Zdroj: interní dokument – ZŠ Nedvědice

Příloha č. 9: Názorná matematika – obrázek č. 1 a 2

Obrázek č. 1 – názorná matematika

Zdroj: Eva Huláková – vlastní zpracování

Obrázek č. 2 – názorná matematika

Příloha č. 10: Individuální vzdělávací plán

Jméno a příjmení žáka	[REDAKCE]		
Datum narození	[REDAKCE]		
Bydliště	Nedvědice 359 592 62 Nedvědice		
Škola	Základní škola a Mateřská škola Nedvědice, okres Brno – venkov, příspěvková organizace		
Ročník	sedmý	Školní rok	2018 /2019

ŠPZ, které vydalo doporučení pro IVP	Speciálně pedagogické centrum Ibsenova 1 638 00 Brno
Kontaktní pracovník ŠPZ	[REDAKCE]
Školská poradenská zařízení, poskytovatelé zdravotních služeb a jiné subjekty, které se podílejí na péči o žáka	

Rozhodnutí o povolení vzdělávání žáka podle IVP ze dne:	[REDAKCE]
Zdůvodnění:	
<p>Dívka s mentálním postižením při zákl. dg. M. Down v kombinaci se zdravotním znevýhodněním.</p> <p>Aktuální intelektové schopnosti v pásmu středně těžké mentální retardace a těžké mentální retardace.</p> <p>Opoždění v expresivní složce řeči a jemné motorice. Trivium neosvojeno. Chování infantilní.</p> <p>Limitovaná psychická přesochopnost.</p> <p>Krátkodobá pozornost.</p>	

Priority vzdělávání a dalšího rozvoje žáka (cíle IVP):	Cílem IVP je, aby žákyně dosahovala co nejlepších schopností v komunikačních dovednostech, sebeobslužných dovednostech, rozvoji poznávacích schopností a grafických dovedností.
---	---

Předměty, jejichž výuka je realizována podle IVP:	Řečová výchova Rozumová výchova	Pracovní činnosti Hudební výchova
--	------------------------------------	--------------------------------------

	Smyslová výchova Výtvarná výchova	Zdravotní tělesná výchova Pohybová výchova
--	--------------------------------------	---

Podpůrná opatření (specifikace stupňů podpůrných opatření)	
Metody výuky (pedagogické postupy)	Metody výuky (pedagogické postupy) stanovené v IVP odpovídají speciálním vzdělávacím potřebám žákyně a jsou pro ni efektivní. <ul style="list-style-type: none"> - metody slovní (vyprávění, rozhovor) - metody písemných prací (písemná cvičení) - metody práce s učebnicí a knihou - metody názorně-demonstrační (předvádění a pozorování, práce s obrazem) - metody dovednosti praktické (napodobování, manipulování, vytváření dovedností, produkční metody) - metody praktické (návčik pohybových a pracovních dovedností, pracovní činnosti, grafické a výtvarné činnosti)
Úpravy obsahu vzdělávání	Žákyně je vzdělávána dle RVP Základní školy speciální (RVP ZŠS), II. díl.
Úprava očekávaných výstupů vzdělávání	Očekávané výstupy nebyly upraveny.
Organizace výuky	Organizace výuky stanovená v IVP odpovídá speciálním vzdělávacím potřebám žákyně a je pro ni efektivní. <ul style="list-style-type: none"> - individuální výuka s podporou asistenta pedagoga - žákyně se bude vzdělávat v kmenové třídě za podpory asistenta pedagoga - bude mít odlišný rozvrh od ostatních žáků - bude mít vytvořené stálé pracovní místo v kmenové třídě i mimo ni
Způsob zadávání a plnění úkolů	Způsob zadávání a plnění úkolů uvedený v IVP odpovídá speciálním vzdělávacím potřebám žákyně a jejím schopnostem. <ul style="list-style-type: none"> - plnění dovedností a znalostí písemnou a ústní formou - ověřování porozumění zadání
Způsob ověřování vědomostí a dovedností	-vědomosti a znalosti budou ověřovány písemnou a ústní formou

Hodnocení žáka	<p>Žákyně je hodnocena podle individuálních pokroků v daném předmětu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - na vysvědčení bude hodnocena ze všech předmětů slovně - jako motivační součást hodnocení jsou zvoleny jedničky do žákovské knížky, razítka a samolepky
Pomůcky a učební materiály	<p>Využívané pomůcky a učební materiály stanovené v IVP odpovídají speciálním vzdělávacím potřebám žákyně a jsou pro žákyni efektivní.</p> <p>Při výuce využívá:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tablet s výukovými programy na rozvoj pozornosti a jemné motoriky - výukové programy na notebooku - pomůcky podporující názor – kartičky s písmeny a číslicemi, geometrické tvary apod. - kartičky podporující rozvoj slovní zásoby (zvířata, nádoby, oblečení apod.) - pracovní listy vytvořené AP - využití slabikáře, knih, pracovních sešitů - využití pomůcek na rozvoj jemné motoriky (fazole, kukuřice, těstoviny apod.) - využití Orffových nástrojů - využití stavebnic, puzzle
Podpůrná opatření jiného druhu	Podpůrná opatření jiného druhu nebyla stanovena.
Personální zajištění úprav průběhu vzdělávání (asistent pedagoga, další pedagogický pracovník)	<p>Žák pracuje s podporou:</p> <ul style="list-style-type: none"> - asistenta pedagoga - školního speciálního pedagoga
Další subjekty, které se podílejí na vzdělávání žáka	
Spolupráce se zákonnými zástupci žáka	<p>Zákonní zástupci podpoří žákyni v rámci domácí přípravy.</p> <ul style="list-style-type: none"> -každodenní konzultace, osobní i telefonický kontakt s asistentem pedagoga -třídní schůzky vždy po domluvě -procvičování učiva <p>Spolupráce se zákonnými zástupci (matkou) je na výborné úrovni.</p>
Dohoda mezi žákem a vyučujícím	Dohoda nebyla uzavřena.

Podrobný popis pro jednotlivé vyučovací předměty, ve kterých jsou uplatňována podpůrná opatření (Je-li potřeba specifikovat)	
Název předmětu	
Název předmětu	
Název předmětu	
Název předmětu	

Osoby zodpovědné za vzdělávání a odbornou péči o žáka		Jméno a příjmení	Podpis
Třídní učitel			
Vyučující	Vyučovací předmět		
	ŘV		
	SV		
	RV		
	PV		
	VV		
	ZdrTV		
	PoV		
	HV		
Školní poradenský pracovník			
Zákonný zástupce žáka			
Žák			

Zdroj: interní dokument - ZŠ Nedvědice

Příloha č. 11: Týdenní plán

Den	Datum	Předmět	Učivo
PO	4. 9. 2019	ŘV	Slavnostní zahájení nového školního roku 2019-2020
		ZTV	Slavnostní zahájení nového školního roku 2019-2020
		HV	Slavnostní zahájení nového školního roku 2019-2020
		PV	Slavnostní zahájení nového školního roku 2019-2020
ÚT	5. 9. 2019	RV	Práce ve třídě (třídnické hodiny)
		PoV	Práce ve třídě (třídnické hodiny)
		SV	Práce ve třídě (třídnické hodiny)
		ZTV	- seznámení s prostředím školy
ST	6. 9. 2019	RV	- seznámení s novými spolužáky
		SV	- seznámení s novým prostředím školy (sborovna, ředitelna)
		HV – 4. tř.	- opakování dětských písniček – Travička zelená, Kalamajka, Jede, jede poštovský panáček, Kočka leze dírou
		PoV	- tanec na moderní hudbu
ČT	7. 9. 2019	RV	- seznámení s novým prostředím školy - lidské tělo - puzzle
		SV	- seznámení s novým prostředím školy - kuchyně
		PV	- sluníčko – kresba pastelkami
		ZTV	- zdravotní cvičení
		VV – 4. tř.	--- výuka zkrácena
PÁ	8. 9. 2019	ŘV	- dechové cvičení, artikulační cvičení, sluchové cvičení - jednoduchý rozhovor (jak se má, jak se vyspala, jak se těšila do školy, co dělala včera) - seznámení s novým prostředím školy - družina
		SV	- volná hra v družině
		VV – 2. tř.	- seznámení s novým kolektivem v 2. třídě
		ZTV	- vycházka po okolí školy

Zdroj: interní dokument - ZŠ Nedvědice

Příloha č. 12: Pracovní listy

Máma má maso. Máma maso solí. Vosa lítá. I motýl lítá. Lítá list?
 JULO! EVO! ELO! EMO! Jak se má teta? Teta má mimi. TÁTO!
 TÁTA MÁ MÍSU. MÍSA JE MALÁ. Máma má Julu a Otu. Ola volá.
 Ájo! Máme tele a sele. AUTO JELO. Máma má salám. Erna se tulí.
 ÁJA MÁ JOJO. V MÍSE JE SŮL. Léto je tu. My umíme M, L, V, E.
 Moje máma myla mimi. VÍLA MÁ LIST. Má Tula list? Ivo má auto.

MÍSA	SŮL	VLAS	LIST	OSEL
salám	motýl	MASO	vosa	MIMI
Eva	tele	TULA	SÍTO	sova

V	T	O	u	S	m	e
j	L	M	A	E	Y	U

OLA UMÍ:

ma to ve si je Li vy mo
 LA LÍ VY su já ta ti so

MÍLA MÁ MALÉ SÍTO. Ivo má sítu.
 Eva je malá. Malá Eva má jojo. Ela volá:
 Olo! Oto! My máme maso! To se máme!

A	J	v	l	i
O	S	u	E	T

30. 4. 2020

■ Diktát čísel:

1, 2, 0, 4, 3, 5, 2, 6, 1, 0, 5, 4

■ Vybarvi netopýry podle diktátu:

■ Poznáš, co je na obrázku?

■ Zkus doplnit číselnou řadu od 0 do 6:

0 1 2 3 4 5 6

Příloha č. 13: Týdenní pracovní listy při distanční výuce

26.5.2020

DU

3 + 2 = 5

2 + 5 = 7

4 + 1 = 5

0 + 6 = 6

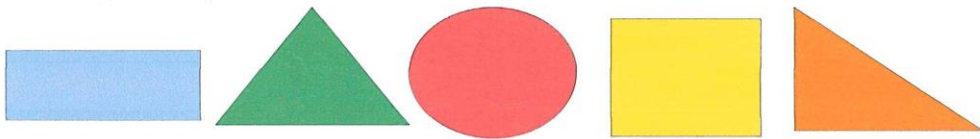
1 + 1 = 2

2 + 4 = 6

0 + 0 = 0

1 + 3 = 4

Kdo jsem a jakou mám barvu?

Napiš:

3 3, 3, 3, 3, 3, 3, 3, 3, 3, 3, 3, 3, 3, 3, 3, 3

5 5, 5, 5, 5, 5, 5, 5, 5, 5, 5, 5, 5, 5, 5, 5, 5

0 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0

1 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1

7 7, 7, 7, 7, 7, 7, 7, 7, 7, 7, 7, 7, 7, 7, 7, 7

Anotace

Jméno a příjmení:	Eva Huláková, DiS.
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Zdeňka Kozáková, PhD.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Specifika vzdělávání žákyně s Downovým syndromem v běžné ZŠ
Název v angličtině:	Specifics of education of a pupil with Down syndrome at a regular elementary school
Anotace práce:	Bakalářská práce pojednává o vzdělávání žákyně s Downovým syndromem v běžné základní škole. Popisuje její zdravotní stav, aktuální způsob edukace a rodinné zázemí. V ročníku, ve kterém byla žákyně sledována, probíhala větší část druhého pololetí distanční výuka, která je v práci také zmíněna. Praktická část obsahuje popis místa šetření, rozhovory s matkou žákyně a asistentkou pedagoga, aktuální intelektové schopnosti žákyně a vývoj v průběhu školního roku. Hlavním cílem bakalářské práce je popsat průběh vzdělávání žákyně s Downovým syndromem v sedmém ročníku běžné základní školy.
Klíčová slova:	Downův syndrom, trisomie 21, vzdělávání, mentální postižení, inkluze, integrace, rozvoj, individuální vzdělávací plán, běžná základní škola.
Anotace v angličtině:	The bachelor's thesis deals with the education of a pupil with Down syndrome in a regular elementary school. It describes her health condition, current way of education and family background. In the year in which the pupil was observed, the greater part of the second semester of distance teaching took place, which is also mentioned in the work. The practical part contains a description of the place of investigation, interviews with the student's mother and teaching assistant, the student's current intellectual abilities and development during the school year. The main goal of the bachelor's thesis is to describe the course of education of a pupil with Down syndrome in the seventh grade at a regular elementary school.
Přílohy vázané v práci:	13
Rozsah práce:	48
Jazyk práce:	Český jazyk